

QUINS SÓN ELS FACTORS DE RISC QUE FAN
REINCIDIR EN LA DELINQUÈNCIA A LA
POBLACIÓ JUVENIL MASCULINA?

REINSERCIÓ I NO REITERACIÓ

22 DE JUNY DEL 2022, BARCELONA, UNIVERSITAT RAMON LLULL

Nom de l'alumna: Laia Lafron Martin

Assignatura: Treball Final de Grau

Tutora: Eva Palasi Luna

Grau: Educació Social

Tipologia: Treball de Recerca aplicada

Any Acadèmic: 2021-2022

AGRAÏMENTS

M'agradaria expressar el meu agraïment a totes aquelles persones que m'han donat suport d'una manera o altra al desenvolupament d'aquest treball.

En primer lloc donar les gràcies a la meva tutora Eva Palasi per guiar-me i acompanyar-me durant tot el procés de la recerca, per confiar amb mi i donar-me ànims i bones expectatives des d'un primer moment.

En segon lloc a la Rabía, la meva tutora de pràctiques d'aquest quart curs. És una persona que m'ha marcat de per vida i que gràcies a ella he pogut aprendre més d'aquesta professió tant bonica com és l'Educació Social. També a tot el Centre Educatiu de Justícia Juvenil Can Llupià per donar-me l'oportunitat de fer les pràctiques externes allà, i als joves per deixar-me entrevistar-los i obrir-se a mi.

I per últim però no menys important, a la meva família per les oportunitats que m'han donat per arribar fins on estic, per confiar amb mi i per donar-me forces en tot moment per continuar endavant. I als meus amics i amigues per estar sempre al meu costat recordant-me tot el que val la pena el que estic fent, i transmetre'm que els camins no són fàcils, però que jo arribaré a aconseguir tot allò que em proposi.

RESUM: Aquest Treball de Final de Grau està centrat en la importància d'identificar quins són aquells factors de risc que fan reincidir en la delinqüència a la població juvenil masculina. El desenvolupament del projecte es portarà a terme, primerament, mitjançant una base teòrica basada en una recerca i anàlisi de bibliografia especialitzada en les temàtiques de Justícia Juvenil, de dades de reincidència i del risc social. En segon lloc, es realitzaran entrevistes als joves reincidents i no reincidents del Centre Educatiu de Justícia Juvenil Can Llupià, i es passarà un qüestionari per veure el pensament i els estigmes presents en la societat. A partir d'aquí, s'extrauran resultats i anàlisis de la comparativa amb la teoria exposada.

Paraules clau: Reinserció, Justícia Juvenil, Factors de Risc, Mesures Preventives i Dades de Reincidència.

RESUMEN: Este Trabajo de Final de Grado se centra en la importancia de identificar cuáles son aquellos factores de riesgo que hacen reincidir en la delincuencia a la población juvenil masculina. El desarrollo del proyecto se llevará a cabo, en primer lugar, con una base teórica fundamentada en una investigación y análisis de bibliografía especializada en las temáticas de Justicia Juvenil, de datos de reincidencia y del riesgo social. En segundo lugar, se realizarán entrevistas a los jóvenes reincidentes y no reincidentes del Centro Educativo de Justicia Juvenil Can Llupià, y se pasará un cuestionario para ver el pensamiento y los estigmas presentes en la sociedad. A partir de aquí, se extraerán resultados y análisis de la comparativa con la teoría expuesta.

Palabras clave: Reinserción, Justicia Juvenil, Factores de Riesgo, Medidas Preventivas y Datos de Reincidencia.

ABSTRACT: This Final Degree Dissertation focuses on the importance of identifying which are the risk factors that make the male juvenile population relapse into delinquency. The development of the project will be carried out, first of all, with a theoretical basis based on general research on juvenile justice, recidivism data and social risk. Secondly, interviews will be conducted with recidivist and no- recidivist young people at 'Can Llupià' Justice Education Centre, and a questionnaire will be passed around to see the thinking and stigmas present in society. From here, results and analysis of the comparison with the exposed theory will be extracted.

Keywords: Reinsertion, Juvenile Justice, Risk Factors, Preventive Measures and Recidivism Data.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	7
2. JUSTIFICACIÓ	8
3. MARC TEÒRIC	9
3.1 Justícia Juvenil a Catalunya i Marc Legislatiu	9
3.1.1 Com s'entén l'internament en un centre educatiu	12
3.1.2 La intervenció amb la família i recursos externs	12
3.2 Centre Educatiu de Justícia Juvenil	14
3.2.1 Can Llupià	14
3.3 Dades de reincidència (SAVRY)	15
3.4 Sistema Motivacional	17
3.5 Diferència entre mesures educatives i penes.....	18
3.6 Acompanyament més enllà del centre d'internament.....	19
3.6.1 Procés de desinternament.....	21
3.7 Equip tècnic i professional	22
4. FACTORS DE RISC	24
4.1 Factors explicatius de la delinqüència juvenil.....	24
4.2 Mesures Educatives de la LORPM	25
4.3 Declaració General i Menors de catorze anys.....	25
5. LA DELINQUÈNCIA JUVENIL EN DADES ESTADÍSTIQUES	27
6. HIPÒTESI	31
7. OBJECTIUS	32
7.1 Objectiu General.....	32
7.2 Objectius Específics	32
8. METODOLOGIA	33
8.1 Disseny d'investigació	33
8.2 Fases de la Metodologia.....	33
8.2.1 Participants (mostra).....	33
8.2.2 Instruments emprats per a la investigació.....	34

8.2.3	Procediment	35
8.2.4	Anàlisi de dades	38
9.	RESULTATS	41
9.1	Qüestionari.....	41
9.2	Entrevistes	52
10.	ANÀLISI I DISCUSSIÓ.....	57
11.	CONCLUSIONS	62
12.	BIBLIOGRAFIA.....	65

ÍNDIX FIGURES

<i>Figura 1: Organigrama del centre.....</i>	<i>14</i>
<i>Figura 2: Funcions de l'Educador/a Social.....</i>	<i>23</i>
<i>Figura 3: Dades estadístiques setmanals d'execució penal.....</i>	<i>27</i>
<i>Figura 4: Domicili dels menors atesos.....</i>	<i>27</i>
<i>Figura 5: Edats dels joves en Justícia Juvenil.....</i>	<i>28</i>
<i>Figura 6: Taxes de reincidència de llibertat vigilada i internament.....</i>	<i>28</i>
<i>Figura 7: Temps que triguen els reincidents a cometre un nou delicte.....</i>	<i>29</i>
<i>Figura 8: Perfil de joves reincidents.....</i>	<i>30</i>
<i>Figura 9: Fases i Temporalització de la recerca.....</i>	<i>35</i>
<i>Figura 10: Ordre de formulació d'entrevistes.....</i>	<i>37</i>
<i>Figura 11: Subcategories de l'entrevista.....</i>	<i>38</i>
<i>Figura 12: Preguntes que generen dades qualitatives/quantitatives.....</i>	<i>39</i>
<i>Figura 13: Perfil general dels joves reincidents i dels no reincidents.....</i>	<i>60</i>
<i>Figura 14: Taxa de reincidència segons els fets delictius.....</i>	<i>61</i>

ÍNDIX GRÀFICS

<i>Gràfic 1: Evolució de la taxa de reincidència dels menors en internament.....</i>	<i>29</i>
<i>Gràfic 2: Quants anys tens?.....</i>	<i>41</i>
<i>Gràfic 3: Gènere.....</i>	<i>41</i>
<i>Gràfic 4: Tens coneixement sobre la temàtica de Justícia Juvenil?.....</i>	<i>42</i>

<i>Gràfic 5: Coneixes el funcionament dels Centres Educatius de Justícia Juvenil?.....</i>	<i>42</i>
<i>Gràfic 6: Coneixes a alguna persona que hagi estat en algun Centre Educatiu?.....</i>	<i>43</i>
<i>Gràfic 7: Creus que els joves que han passat per un Centre Educatiu, quan surten, son acceptats per la societat?.....</i>	<i>45</i>
<i>Gràfic 8: Creus que hi ha molts prejudicis i/o estereotips sobre aquesta temàtica?.....</i>	<i>47</i>
<i>Gràfic 9: Segons el que tu penses, els joves quan surten.....</i>	<i>49</i>
<i>Gràfic 10: Creus que la tipologia de delicte que han comés pot influir en la teva resposta anterior?.....</i>	<i>50</i>
<i>Gràfic 11: Consideres que socialment disposem de suficients recursos per facilitar la reinserció dels i les joves que surten d'un Centre Educatiu?.....</i>	<i>52</i>

1. INTRODUCCIÓ

L'elaboració d'aquest treball sobre la reincidència en la justícia de menors es realitza com a Treball de Fi de Grau, formant part del pla d'estudis del Grau d'Educació Social de la Universitat Ramon Llull.

Estant en una reunió al centre de pràctiques amb l'equip multidisciplinari, vaig escoltar una frase que em va captivar: "lluitem per la reinserció i no per la reiteració". Després de pensar-la i de reflexionar, vaig arribar al punt de voler fer el treball sobre aquest concepte, sobre la reincidència i sobre els factors de risc que fan reincidir en la delinqüència a la població juvenil masculina.

A l'hora de triar aquest tema, el que em va motivar va ser el meu interès per l'àmbit de Justícia, el voler saber i aprendre molt més sobre la que m'agradaria que fos la meva professió en un futur. Com bé es diu en el llibre *Introducció al dret penitenciari*, Esther Giménez Salinas (1992): "Escrivim freqüentment, força planes sobre els efectes negatius de la pena privativa de llibertat, però no sabem amb certesa, ni tan sols, a quantes persones afecta. Parlem de suprimir les presons, desconeixent que any rere any augmenta el nombre de persones que hi entren." Desconeixem molt sobre les presons i els centres de menors, i es per això que realitzo el meu treball sobre aquesta temàtica, per saber i per investigar més, per veure i fer veure el que realment hi ha.

El treball està constituït per dues parts. La primera part, que correspon al marc teòric i conceptual, en el que aprofundim en aspectes generals de la Justícia Juvenil a Catalunya, les lleis que emparen als menors, les mesures preventives i les dades de reincidència actuals, entre moltes altres dades estadístiques. També es parla sobre els factors de risc, els professionals, la reinserció social i les mesures educatives.

La segona part del treball està constituïda per l'explicació de la metodologia emprada i dels instruments utilitzats, dels objectius marcats, les hipòtesis plantejades, els resultats de les entrevistes a diferents menors reincidents i no reincidents, i l'extracció de les respostes d'un qüestionari on els participants són la població en general.

Per tant, la meva intenció principal amb el present treball ha estat investigar quins són els factors que fan que els joves tornin a reincidir després d'haver passat ja per una condemna.

2. JUSTIFICACIÓ

Quan vaig decidir estudiar Educació Social tenia una cosa molt clara, i era que la vocació anava per davant de molts altres aspectes. L'entorn sempre opina i fa comentaris sobre el que fas i el que tries al llarg de la vida, i jo, en relació a la professió d'educadora social sempre escoltava el mateix: amb aquesta professió no et faràs pas rica. Des de que vaig començar, ja pensava que la riquesa no la donen només els diners, no és només material, i ara que estic cursant el darrer curs, encara ho tinc més clar.

Sempre m'ha cridat molt l'atenció l'àmbit de Justícia, els centres penitenciaris, el treball que es fa dins d'aquests centres. A mesura que anaven passant els cursos, cada cop tenia més clar i present que el meu sector d'interès era aquest. A quart vaig decidir fer les pràctiques a Justícia, i em van oferir dues opcions: Centre Penitenciari Lledoners o Centre Educatiu de Justícia Juvenil Can Llupià. Després de rumiar-ho molt de temps amb professionals del sector, amb familiars i amb persones que entenen de la matèria, vaig decidir tirar cap a Justícia Juvenil, i se'm va obrir un camí totalment nou i que em va sorprendre molt positivament, i arrel d'aquí he decidit realitzar el Treball Final de Grau sobre aquesta temàtica.

La reinserció en la delinqüència dels joves no és aliè al context de les facultats i els centres on es forma el futur professional. Molts cops la reinserció de les persones en la societat és una problemàtica social, i per això és essencial el fet de conscienciar a la població de que qualsevol persona, hagi delinquit o no, té el dret de reprendre la seva vida i començar de nou. Tot i així, els estigmes i els estereotips són un afegit que jugarà en contra de la seva reinserció en un món que tanca portes a tots aquells que no segueixen l'ordre i el sistema establert. Els educadors i les educadores socials amb l'ajuda de la resta de l'equip multidisciplinari hem d'aconseguir que aquestes persones, que es troben privades de llibertat, trobin qualsevol incentiu o motivació que els ajudi a refer la seva vida.

3. MARC TEÒRIC

3.1 Justícia Juvenil a Catalunya i Marc Legislatiu

Tres grans models han presidit la justícia de menors des de la seva creació: el model de Protecció, el model Educatiu i el model de Responsabilitat. Del primer es podria dir que existeixen estrictes subordinacions dels valors educatius als valors judicials, del segon, un clar predomini a l'acció educativa amb la intenció de reduir la intervenció judicial, i del tercer, trobem un equilibri entre valors judicials i valors educatius (Leroy, 2008).

Hi ha molts programes i projectes que es duen a terme dins els centres de Justícia Juvenil. Els centres tenen Projectes Educatius del Centre (PEC), on queden explicats els programes que han de dur a terme els joves. Hi ha programes de formació reglada, de formació professional ocupacional i d'inserció laboral com jardineria, Hostaleria, pintura... programes de competències psicosocials, d'hàbits bàsics i habilitats domèstiques, d'educació per a la salut i de reforç en l'entorn familiar entre d'altres.

A Catalunya, la justícia de menors té com a marc legal de referència la Llei Orgànica 5/2000 Reguladora de la Responsabilitat Penal dels Menors (LORPM), que va entrar en vigor l'any 2001, fixant definitivament que la majoria d'edat penal seria a partir dels 18 anys i pel que les penes, passen a denominar-se mesures. És a dir, la delinqüència juvenil, per tant, es pot definir com un fenomen social constituït pel conjunt d'infraccions penals comeses pels majors de 14 anys i menors de 18. Abans dels 14 anys es considera inimputable, i s'aplicarà les normes sobre protecció de menors previstes en el Codi Civil i en la Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor. Per tant, quan un/a menor de 14 anys comet un delicte, passa al Sistema Civil de Protecció de Menors, i aquest mai serà jutjat penalment, i són els responsables junt amb el menor, els seus pares o representats legals.

Aquesta Llei (LORPM), segons *Arribas, M i Robles, J (2005)*, marca una notable diferència en el tractament penal dels joves. Es basa principalment a preservar els interessos del menor evitant en la mesura del possible els efectes negatius que puguin derivar-se. "Aquestes mesures, que es diferencien de les penes imposades en adults, s'adopten de forma flexible de manera que s'ajustin en el màxim a les circumstàncies i necessitats educatives del menor" (Arribas i Robles, 2005, p. 31). Hi ha cops que simplement es queden en una amonestació del jutge, i altres que poden arribar a l'internament en règim tancat.

Endinsant-nos ara en el Marc Legal, la Institució titular dels centres de justícia juvenil és la Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia Juvenil. Forma Jurídica:

- Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors → Estableix que les mesures privatives de llibertat, la detenció i les mesures cautelars d'internament que imposin els jutjats de menors s'han d'executar en centres específics per a menors infractors.

- Llei 27/2001, de 31 de desembre, de Justícia Juvenil → Accés a llibres, publicacions i informació exterior; assistència psicològica i social, i alimentació.

- Reial Decret 1774/2004, de 30 de Juliol, pel qual s'aprova el reglament de la Llei orgànica 5/2000, del 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penitenciària dels menors → La normativa de funcionament intern ha d'assegurar la igualtat de tracte a tots els menors i presta una atenció especial als que tenen alguna discapacitat.

- Decret 6/2019, 8 de gener, de reestructuració del Departament de Justícia → Va ajustar l'estructura del Departament a nivells d'unitats directives.

Els articles més importants de la Convenció sobre la Protecció i els Drets dels Menors relacionats amb el tractament dels menors infractors són:

Article 1- estableix la condició de menor d'edat per a totes les persones menors de 18 anys, llevat que per la llei de l'estat hagin assolit la majoria d'edat abans (emancipació).

Article 3- l'interès superior del menor ha de ser el criteri principal que han de seguir les diferents autoritats de benestar social en la seva actuació amb els menors d'edat i en l'adopció de qualsevol mesura que els hi afecti.

Article 37- prohibeix la tortura, el tracte o penes degradants o inhumans, la pena capital i la cadena perpètua per delictes comesos per menors de 18 anys.

Article 40- estableix l'obligació dels estats de respectar, en relació amb els menors dels quals s'al·legui que han infringit la llei penal o que han estat declarats culpables.

¹Normativa internacional:

Directiva 2016/800 (UE), d'11 de maig, del Parlament Europeu i del Consell, relativa a les garanties processals dels menors sospitosos o acusats en els processos penals.

Recomanació CM/R 11 del Comitè de Ministres als Estats Membres sobre les regles europees per a infractors.

¹ Justícia Juvenil. (2017, Setembre). Normativa de Catalunya, estatal i internacional. http://justicia.gencat.cat/ca/departament/Normativa/normativasectorial/justicia_juvenil/

La Convenció dels drets del nen, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de Novembre de 1989.

El centre té marcades unes línies d'intervencions educatives comunes i unificades, i també circulars, instruccions, normatives de funcionament intern i protocols, que tot això està supervisat per la Direcció General.

Normativa estatal:

Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'enjudiciament civil.

Reial Decret 1774/2004, de 30 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

Normativa de Catalunya:

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil.

Decret 48/2006, de 28 de març, pel qual es determinen els òrgans unipersonals superiors dels centres de justícia juvenil.

Aquesta Normativa ens aporta un model de justícia juvenil en el qual s'intenta vetllar per la prevenció especial positiva. Els textos internacionals insisteixen que l'internament en casos de menors ha de ser una mesura que es contempli com a última opció, i que aquest recurs ha de tenir una durada breu. Les normes que regulen la justícia de menors al nostre país, tot i haver tingut canvis i conseqüències no molt positives, conserven l'essència de tenir un marc legal que possibilita que una intervenció estigui fonamentada en l'interès superior del menor. La Llei Orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència, defineix el terme d'interès superior del menor com "tot menor té el dret a què el seu interès superior sigui valorat i considerat com a primordial en totes les accions i decisions corresponents, tant en l'àmbit públic com el privat" (BOE, 2015 p.6).

3.1.1 Com s'entén l'internament en un centre educatiu

L'internament en un centre educatiu, des que a l'any 1981 van ser traspassades les competències en matèria de protecció i tutela de menors, els centres han sigut organitzacions dins del sistema de respostes a la delinqüència juvenil que han experimentat una major i continua transformació en les situacions de canvi de la justícia juvenil. D'acord amb el que fa referència el llibre *Model de Justícia Juvenil a Catalunya* (2001), les intervencions parteixen principalment d'acceptar el sentit retributiu de la privació de llibertat sense renunciar a les finalitats de la prevenció especial i inserció social que han de tenir les respostes penals. Aquesta mesura ha de tenir sobretot en rigor, el respecte als drets i garanties dels joves privats de llibertat.

Les dues vessants fonamentals en l'internament són: complir el manament judicial i, la inserció social efectiva dels joves en el propi entorn. Com encara pren rellevància el llibre *Model de Justícia Juvenil a Catalunya* (2001), les intervencions educatives s'estructuren en l'elaboració de programes que engloben molts dels sectors fonamentals dels diferents joves, com són l'afectiu, el formatiu, el social, el familiar i el sanitari. En aquests programes també s'atenen a aquells joves que necessiten atenció especial i una mesura d'internament terapèutica motivades per problemes mentals. Destacar també, que el jove ha d'estar, en la mesura del possible, en contacte amb l'entorn familiar i social per tal de que el retorn no sigui dificultós i pugui utilitzar els recursos que se'ls hi ofereixi.

La intervenció socioeducativa va orientada a connectar amb el mateix entorn comunitari i amb les institucions que intervinguin en ell, per així pensar definitivament en la incorporació del jove en el seu entorn més proper, i a situar el seu pas per la justícia com un espai de trànsit ocasional (AAVV, 2001).

3.1.2 La intervenció amb la família i recursos externs

“La importància de la família en la societat espanyola com a xarxa bàsica de recolzament en situacions de desprotecció i la seva eficàcia en termes de contenció de conflictes socials, és un fet constatat” (Álvarez i Díez, 2009, p.124).

El que passa molts cops envers la relació de les famílies amb els joves interns i en acord amb Álvarez i Díez (2009), és que al principi les relacions són bones i sanes i les famílies s'impliquen en què tot intenti anar de la millor manera possible, però a mesura que el temps va passant i veuen que “la seva persona estimada” continua dins, ja no es veuen tant, no parlen tant i el contacte no és el mateix, el vincle es va debilitant i la relació no té la mateixa fortalesa. D'acord amb la frase que fa esment Ferragut (2017): “Al parlar

de reinserció social, són molt importants les relacions interpersonals que té l'intern, ja que és el suport primordial amb el qual contarà fora un cop surti en llibertat" (p.20), pren rellevància el fet que és important realitzar un treball socioeducatiu amb el menor per tal de millorar els vincles familiars durant l'internament, ja sigui a través de règims de visites, contacte telefònic o permisos quan correspongui. Com fa referència el llibre d'AAVV (2001), el treball amb la família implica:

- Situar a la família en el context actual: processos judicials, conseqüències de l'internament, i perspectives de futur per a la sortida del centre.
- Facilitar vies de solució a la problemàtica relacionada amb el fet delictiu i les dificultats de les relacions familiars.
- Buscar fórmules de corresponsabilitat, perquè la família continua sent responsable del fill/a i, per tant, continua tenint un paper en la presa de decisions.
- Preparar a la família per a que aculli al fill/a després del compliment de la mesura (tant si el jove torna a viure amb ells, com si no).

I amb el jove, s'ha de treballar:

- Comprendre i interpretar els aspectes sociofamiliars que afavoreixen o dificulten una circulació social correcta.
- Adquirir compromisos per millorar les relacions familiars.
- Mantenir i millorar, durant el compliment de la mesura judicial, les relacions familiars, en el cas de no haver estat suspeses.
- Conèixer els recursos de l'entorn que puguin beneficiar la correcta inserció social.

En una entrevista que li van dur a terme a Ribas (2017), Coordinadora del Centre Educatiu Els Til·lers, a la pregunta de: "*quin tracte teniu amb les famílies dels joves?*" La seva resposta va ser que tenien molt en compte a les famílies dels nois, ja que són un puntal molt important per a ells. Com bé continuava explicant, una de les intervencions que es duen a terme en aquest Centre Educatiu, és la realització d'un relat de la vida de l'adolescent, fins i tot mitjançant fotografies, de manera que puguin recuperar aquell nen que sovint s'entén que ha perdut quan ha arribat a l'adolescència. Una de les tasques dels treballadors i treballadores del centre és preguntar-se com actuar amb aquests pares i mares, ja que hi ha vegades que les famílies han estat negligents o han maltractat als seus fills/es. No només s'han de dur a terme teràpies individualitzades i ajustades als joves, sinó també tenir una mirada més enllà i més àmplia i incorporar i poder-se acostar a realitats dures a nivell familiar.

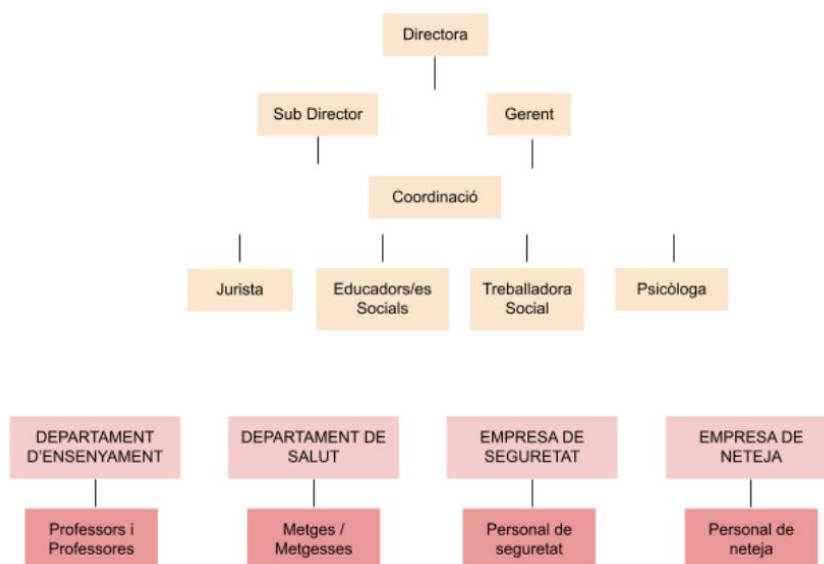
3.2 Centre Educatiu de Justícia Juvenil

3.2.1 Can Llupià

El CE Can Llupià es va inaugurar al mes de maig del 2007, i és el primer centre a la ciutat de Barcelona que disposa la Direcció General de Justícia Juvenil. Té una capacitat de 120 places distribuïdes en un total de 4 unitats amb 30 places cadascuna. El districte en què s'ubica és Horta-Guinardó, concretament al nord del barri de Montbau.

L'equip professional del centre està format per: Directora, Sots-Director, Gerent, Coordinació, Educadors i Educadores Socials. A més de molts altres professionals que també treballen al centre com la Treballadora Social, la Psicòloga, les Metgesses, els i les professores, la Jurista, els i les cuineres, el personal de neteja i el personal de seguretat.

Figura 1: Organigrama del centre

Font: Elaboració pròpia

En aquests centres educatius, atenen a joves menors d'edat que han comès una conducta delictiva i que per ordre del jutge han de dur a terme l'execució de programes d'internament que s'apliquen als diferents joves. La finalitat principal del centre és promoure la integració i la reinserció social dels menors i els joves que estan realitzant mesures d'internament, i això es realitza mitjançant l'aplicació de programes educatius, així com la custòdia dels menors i els joves internats amb mesures cautelars o definitives (Generalitat de Catalunya-Departament de Justícia, 2012).

El centre està dividit en 5 mòduls (a causa de la pandèmia de la Covid-19 han afegit un on es realitzen confinaments): Xaloc, Garbí, Llevant, Gregal (Covid-19) i Mestral. Els

mòduls estan adequats a l'edat i les necessitats dels menors internats, i es regeixen per una normativa de funcionament intern, i el compliment d'aquesta té la finalitat d'aconseguir una convivència ordenada que permeti l'execució dels diferents programes d'intervenció educativa.

En el dia a dia del centre hi ha un horari establert per seguir una rutina i uns hàbits marcats; es realitzen tallers, classes, esports i temps lliure entre altres activitats. També es fan sessions amb professionals com amb la psicòloga, amb la treballadora social i tutories personalitzades amb els seus respectius tutors/es. En els diferents mòduls hi treballen educadores i educadors socials i aquests/es són les persones que estan amb ells les 24 hores del dia en tres torns diferents, matí, tarda i nit. Quan hi ha conflictes entre joves (si no és físic), els professionals de l'educació social són el primer contacte que tenen i fan una intervenció per solucionar el problema. Si el conflicte és físic intervenen directament el personal de seguretat i després les educadores. També són les encarregades de portar les activitats i les dinàmiques quan no les porten els professors corresponents. Per altra banda, els Educadors/es referents, són tutors d'alguns dels joves, i això implica que fan un seguiment profund del tutorat des que entra fins que marxa, i en aquest procés es duen a terme tutories, informes i reunions amb l'equip tècnic i professional entre d'altres tasques.

Alguns dels joves que compleixen la condemna i surten en llibertat, no aprofiten l'oportunitat i al cap de poc temps tornen a delinquir i retornen al centre. Això els hi fa pensar als professionals que estan fent malament el seu treball, però realment, s'arriba a la conclusió que és a l'inrevés, fan tan bon treball que molts joves viuen millor dins el centre que fora al carrer. Aquests casos solen ser nois que no tenen família aquí i que s'han de buscar la vida al carrer. Molts d'altres sí que aprofiten l'oportunitat de la llibertat, i com bé van publicar en un article de ²*La Vanguardia*, la meitat dels joves que surten de Can Llupià abandonen les conductes delictives.

3.3 Dades de reincidència (SAVRY)

El Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY), és un instrument de valoració del risc de violència juvenil i serveix per estimar el risc de reincidència dels joves. Va ser creat al 2003 per Borum, Bartel i Forth, i Valles i Hilterman el van adaptar al castellà i català al 2007.

² Farreras, C. (2015). *La meitat dels joves que surten de Can Llupià abandonen les conductes delictives.* La Vanguardia. <https://www.lavanguardia.com/pr/vida/20150727/54434160674/mitad-jovenes-salen-can-llupia-abandonan-conductas-delictivas.html>

Com assenjala el Departament de Justícia en el document de *Valoració del risc de reincidència amb joves infractors* (2012), en el SAVRY s'avaluen uns determinats factors de risc i de protecció on la recerca empírica considera important a l'hora de la comissió de noves conductes delictives. Aquest instrument consta de 30 factors o indicadors en el que 24 són de risc, i 6 de protecció:

Ítems històrics

1. Violència prèvia
2. Historia d'actes delictius no violents
3. Inici primerenc de la violència
4. Seguiment del passat
5. Intents d'autolesió o suïcidi anteriors
6. Exposició a la violència en la vivenda
7. Historia de maltracta infantil
8. Delinqüència dels pares o cuidadors
9. Separació primerenca dels pares o cuidadors
10. Baix rendiment a l'escola

Ítems socials/culturals

11. Delinqüència en el grup d'iguals
12. Rebuig del grup d'iguals
13. Estrès experimentant i incapacitat per afrontar dificultats
14. Escassa habilitat dels pares per educar
15. Falta de recolzament personal/social d'altres adults
16. Entorn marginal

Ítems individuals

17. Actituds negatives
18. Assumpció de riscos/ impulsivitat
19. Problemes de consum de substàncies
20. Problemes amb el maneig de l'enuig
21. Baix nivell d'empatia/remordiment
22. Problemes de concertació/ hiperactivitat
23. Baixa col·laboració en les intervencions
24. Baix interès/compromís escolar o laboral

Ítems de protecció

1. Implicació prosocial
2. Recolzament social fort
3. Forts vincles i llaços amb al menys un adult prosocial
4. Actitud positiva cap a les intervencions i l'autoritat
5. Fort compromís amb l'escola o el treball
6. Perseverança amb tret de personalitat

El funcionament d'aquest procés, requereix anàlisis i recollida de cada un dels factors de risc per part del professional, i determinar si el factor es presenta en el jove en un grau baix, moderat o alt. A més d'aquestes tres caselles per marcar, també existeix la

de crític, on es marcarà quan s'observi que aquells factors poden resultar crítics perquè el jove que s'hi està valorant pugui tornar a cometre nous actes delictius, o no.

Fixant-nos amb els factors de protecció, extraïem que si es troben en el jove, el seu risc de reincidència és menor, i aquests factors es marquen com presents o absents en el jove.

Seguint amb el procés, l'exploració i observació dels factors, es duen a terme mitjançant entrevistes semiestructurades i afegint informació del passat del jove ja sigui a través del que ell ens expliqui o mirant el seu expedient. El SAVRY s'aplica als menors i joves sobre els que es demana un assessorament tècnic per la Fiscalia de Menors, als que tenen mesures judicials de llibertat vigilada (cautelar o definitiva) i als que tenen mesures judicials d'internament (cautelar o definitiu). En un escrit sobre el SAVRY, es pren amb rellevància el fet de que aquesta valoració de reincidència juvenil, ens ofereix la possibilitat als professionals de guiar-se a partir dels resultats, per poder prendre decisions sobre el nivell de risc del menor, i treballar específicament sobre aquells aspectes més greus que es presenten (Mario Garcia, 2014). A més a més, és un recurs que s'utilitza per poder orientar al fiscal i al jutge sobre la situació del jove, i d'aquesta manera, veure quina és la mesura més adequada que ha de complir.

Tal com s'indica en el document de *Valoració del risc de reincidència amb joves infractors* (2012), la finalitat principal és intervenir amb el jove per poder reduir al màxim els factors de risc i enfortir, o si els té, mantenir, els factors de protecció que el menor presenti.

3.4 Sistema Motivacional

El Sistema Motivacional, és el sistema que es dur a terme en els centres educatius de Justícia Juvenil. És un instrument de treball que té per objectiu la promoció de conductes d'adaptació, integració, implicació i participació dels menors i joves en els Centres de Justícia Juvenil. L'instrument ha de permetre ajustar l'avaluació diària que es fa del menor/jove, en concordança amb els objectius que s'estableixen per a cada un d'ells/es en el seu programa de tractament aprovat judicialment. Forcadell i Ternero (2005) sostenen que: "Els centres educatius de la Direcció General de Justícia Juvenil (DGJJ) tenen un doble càrrec: executar les mesures educatives d'internament acordades pels jutges de menors, i posar a l'abast dels joves atesos els recursos educatius necessaris per facilitar-los la reinserció social" (p. 4). Aquest sistema s'implementa com a eina per motivar als joves a obtenir una conducta prosocial.

Aquest sistema que es dissenya està basat en els principis tècnics de la modificació de conducta, operant sobre el control de les contingències. El sistema s'incorpora de forma progressiva, de tal manera, que el cost de la resposta individual, en cada una de les àrees avaluades (àrees a millorar, mantenir, etc.) suposarà l'assignació d'una sèrie d'incentius que el/la menor/jove assolirà com a conseqüència de la seva acció de tendència més normalitzadora. A la suma d'un major nombre d'objectius assolits, li correspondrà uns determinats incentius i/o grup d'incentius.

3.5 Diferència entre mesures educatives i penes

Segons Alba, A (2020)., per aplicar penes l'infractor ha de ser major de 18 anys, en canvi, les mesures educatives s'apliquen a persones que han comès un acte delictiu entre els 14 anys i els 17. L'òrgan que imposa les penes és el Jutge Penal, i les mesures el Jutge de Menors. Com fan referència Martin, Cano i Dapena (2010), a la jurisdicció de menors, el Servei de Mediació i Assessorament Tècnic (SMAT), depèn orgànicament de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil (DGEPCJJ), dins la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil (SSPRJJ), del Departament de Justícia i, en canvi, per adults, l'equip de mediació penal a l'àmbit de la jurisdicció penal ordinària depèn de la Subdirecció General de Reparació i Execució Penal a la Comunitat (DGEPCJJ/SSPRJJ, Departament de Justícia). Els criteris d'imposició, en el Codi Penal cada delicte té una pena assignada i, en canvi en les mesures educatives, es regeixen per l'interès superior del menor. El Jutge tria la mesura tant individualitzada com sigui possible per a cada menor, i aplica l'art. 7.3. de la Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, Reguladora de la Responsabilitat Penal dels Menors, i l'art 9. sobre les regles generals i específiques, i també té en compte el delicte i la seva gravetat entre d'altres criteris.

La finalitat principal de les mesures tenen un component educatiu i, en canvi les penes tenen la prevenció general negativa i la positiva. L'objectiu del sistema de delinqüència per a adults és més "castigar" pels delictes que s'han dut a terme, i el sistema de delinqüència juvenil és rehabilitar, protegir, prevenir i lluitar per la reinserció, i vetllar sempre pel millor interès del menor. La justícia del menors rebutja les finalitats que té el dret penal d'adults, s'ofereixen més opcions de sentència en comparació amb el sistema penal per a adults, com per exemple la llibertat condicional.

En termes significatius, entre joves i adults hi ha dues diferències. La primera és que els menors no cometes "delictes" sinó "actes delictius", i la segona, els menors tenen "audiències d'adjudicació" en comptes de "judicis".

3.6 Acompanyament més enllà del centre d'internament

Quan els joves es troben en un centre educatiu complint una mesura d'internament, se'ls priva de llibertat i obliga al menor o jove a quedar-se en un centre durant el temps imposat en la sentència (Departament de Justícia-Generalitat de Catalunya, 2021).

Un cop surten de l'internament, hi ha joves que van a recursos de Medi Obert, on les mesures judicials d'aquest recurs són les mesures previstes a la Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, de Responsabilitat Penal del Menor, que no impliquen la privació de llibertat del jove o menor. S'executen en l'entorn social i familiar dels menors i joves, cosa que permet fer un seguiment del seu procés de socialització, continuar i/o millorar els vincles de les relacions existents i treballar per assolir els objectius següents (Departament de Justícia-Generalitat de Catalunya, 2021):

- Integració del menor o jove i la participació de la comunitat en la resolució del conflicte.
- Garantir l'atenció al menor o jove en els àmbits de salut, educació, lleure i inserció laboral.
- Suport al procés d'inserció social.
- Implicació de la comunitat, mitjançant acords i convenis de col·laboració amb altres departaments, ajuntaments, consells comarcals i entitats del sector associatiu.

A Catalunya han estat diversos els decrets de reestructuració a través dels quals el Departament de Justícia ha organitzat les seves competències en l'execució penal. En tots ells la justícia juvenil sempre ha tingut la consideració d'àmbit especialitzat.

En projectes realitzats per tècnics i professionals de l'Àrea de Medi Obert de Justícia Juvenil s'ha trobat que més del 30% dels progenitors o tutors dels joves atesos tenen dificultats greus en habilitats educatives, a les quals cal sumar que un 47% més tenen dificultats moderades. D'altra banda, gairebé un 40% dels joves han presenciado actituds violentes en les relacions en el si de la família (el 16% de manera greu); a més, han estat objecte de maltractaments per part dels seus progenitors més del 40% dels joves atesos, el 13% de manera important. De les principals dificultats de la població atesa per l'Àrea de Medi Obert en l'àmbit de l'educació, es destaquen dos factors de risc: el 90% dels joves presenten fracàs escolar, i el segon factor que es destaca es relaciona amb la motivació, el baix interès i compromís escolar i laboral, que supera el 50% dels casos (Departament de Justícia-Generalitat de Catalunya, 2013).

Les intervencions en medi obert corresponen a 3.601 mesures executades sobre 2.750 joves, el 68% de les quals han estat mesures de llibertat vigilada.

Segons l'estudi realitzat per professionals de l'Àrea de Medi Obert (2013), per gènere, en dades de l'any 2012, el 18% van ser noies i el 82% nois. En els darrers 10 anys s'ha observat una progressió a l'alça des de l'any 2003, en què les noies representaven el 13%. I per edat, la mitjana els darrers 10 anys s'ha mantingut sempre per sobre dels 17,5 anys.

La missió del sistema de Medi Obert, d'acord amb el projecte tècnic i el programa Compartim de gestió del coneixement del Departament de Justícia (2013), és promoure la integració i la inserció social dels menors que estan sotmesos al compliment de mesures i ordres judicials imposades pel jutjat de menors mitjançant actuacions socioeducatives orientades a reduir els factors de risc i potenciar els factors de protecció. La finalitat principal és prevenir el risc de reincidència en actes delictius.

Els equips de medi obert de Catalunya tenen una doble dependència orgànica i funcional. Aquesta doble dependència està establerta pel Decret 194/2013, de 9 de juliol, de reestructuració del Departament de Justícia. Les funcions de tots els professionals i els criteris d'organització i funcionament dels equips estan recollits a la Circular 1/2006 de medi obert (Projecte tècnic de Medi Obert, 2013).

Els equips de medi obert executen totes les mesures educatives no privatives de llibertat recollides a la LORPM (2000):

Mesures cautelars:

- Llibertat vigilada cautelar.
- Convivència cautelar amb persona, família o grup educatiu.

Mesures fermes:

- Assistència a un centre de dia.
- Convivència amb persona, família o grup educatiu.
- Llibertat vigilada, que pot anar acompanyada de regles de conducta.
- Prestacions en benefici de la comunitat.
- Tractament terapèutic ambulatori de problemes de drogodependències o psíquics.
- Accions educatives i de control que condicionen la suspensió d'una mesura (art. 40.2c).

A més a més, el Medi Obert fa seguiment de mesures privatives de llibertat:

- Seguiment del compliment de la mesura d'internament en centre terapèutic quan aquesta mesura s'executa en una entitat externa, en qualsevol dels tres règims.
- Seguiment de la permanència de caps de setmana en domicili.

3.6.1 Procés de desinternament

Aquest procés fa referència a tot el conjunt d'activitats seqüencials i dirigides per a preparar i afavorir la reinserció social del jove. Segons AAVV (2001), aquest procés s'ha d'orientar cap al fet de que els joves disposin de les condicions següents:

Un lloc on poder viure, sigui en la mateixa família pròxima o extensa, en un pis assistit, en un centre residencial o en qualsevol altre lloc on assegurin que pugui estar durant un llarg període de temps; Tenir en regla tota la documentació oficial que correspongui a la seva edat; Suficient informació sobre els recursos socials que els hi pugui donar assistència i atendre les seves necessitats, així com els circuits que s'han de fer per a accedir-hi; Tenir una ocupació regular, ja sigui formativa o laboral; Tenir coneixement pràctic de la realitat social exterior del centre (requisits bàsics per incorporar-se al món laboral i els seus drets o deures socials entre d'altres); Tenir un autoconeixement de les necessitats pròpies de relació amb l'exigència social; I establir relacions interpersonals que els hi permeti una bona convivència i portar a terme una vida social normalitzada.

Un desinternament òptim és aquell on el jove ha adquirit tots els requisits anomenats anteriorment, i que els diferents professionals - psicòlegs/gues, educadors i educadores socials, treballador/a social -, el veuen preparat per moure's per l'entorn social amb un cert grau d'autonomia.

En el Butlletí Oficial de l'Estat, amb relació a la finalització de la mesura trobem:

La mesura finalitza quan arriba la data prevista en la liquidació, o quan el jutge, utilitzant els mecanismes de revisió que preveuen els art. 13 i 51 de la Llei, decreta l'alçament anticipat de la mesura. El centre ha de deixar en llibertat el menor i, si es tracta d'una mesura de medi obert, el professional ha de deixar d'intervenir. En ambdós casos, s'ha de lliurar un informe final al jutjat amb una valoració de la situació en què queda el menor (art. 53.1 de la Llei i 13.5 del reglament).

Finalment, el paper dels professionals en el procés de desinternament és imprescindible, ja que són els encarregats d'aproximar al jove al futur que l'espera al acabar la mesura. Un aspecte important a tenir en compte és el distanciament. Després de dur a terme un procés d'acompanyament al menor durant un temps determinat, l'afecte i el vincle està

present, i per tal de que el jove agafi autonomia, aquest distanciament s'ha de dur a terme de manera progressiva. Si el jove marxa a un altre centre o recurs, és imprescindible traspasar el cas i destacar els aspectes positius del mateix i concretar les alternatives de futur.

3.7 Equip tècnic i professional

En un estudi sobre la Justícia reparadora i la mediació penal per adults i juvenil, es destaca que en el Real decret 1774/2004, de 30 de juny, del Reglament de la Llei 5/2000, estableix a l'article 4 que els equips tècnics han d'estar formats per psicòlegs, educadors i treballadors socials, i que el mateix article del Reglament diu que poden incorporar-se de manera temporal o permanent als equips tècnics altres professionals relacionats amb les funcions que tenen atribuïdes (Martin, Cano, i Dapena, 2010). Tots els professionals depenen contractualment del Departament de Justícia, bé com a funcionaris o amb contracte laboral.

Com també fan referència aquests autors (Martin, J., Cano, F. i Dapena, J.), des d'una perspectiva funcional, l'equip tècnic té una doble dependència: Una funcional permanent del Departament de Justícia, ja que és personal propi i tots els professionals dels equips tècnics estan adscrits a aquest Departament. I l'altre dependència funcional del Ministeri Fiscal o del jutjat de menors, de caràcter no permanent, que s'activa cada cop que els professionals dels equips intervenen en cada cas concret a instàncies d'aquests organismes. La matèria de l'informe d'assessorament tècnic l'estableix la Llei 5/2000, en l'article 27, i ha de considerar i estudiar cada una de les situacions psicològiques, educatives i familiars dels diferents menors, així com del seu entorn social i, en general, sobre qualsevol altra esdeveniment rellevant. Les instàncies judicials han de conèixer la realitat del menor i adoptar a partir d'aquí, la mesura més adequada entre les previstes a la Llei.

D'acord amb els Documents Professionalitzadors (2007), els educadors/es socials en l'àmbit penal duen a terme, entre d'altres, les funcions següents:

- Planificació d'accions educatives.
- Valoració estructurada de necessitats educatives dels joves.
- Disseny i planificació del programa individualitzat d'execució i de les activitats grupals.
- Acció educativa.
- Atenció individualitzada i tutories.
- Dinamització de grups, programes de rehabilitació i itineraris curriculars.
- Projectes educatius del centre.

Figura 2: Funcions de l'Educador/a Social

FORMACIÓ INFORMACIÓ	I	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar els problemes socials i les seves causes. - Recolzament, mediació i transferència d'aprenentatge. - Desenvolupament integral de les persones: capacitats, habilitats i estratègies. - Informació sociocultural als intervinents en el procés socioeducatiu.
PROMOCIÓ DESENVOLUPAMENT	I	<ul style="list-style-type: none"> - Promoció personal, grupal i comunitària. - Dinamització laboral, ocupacional i sociocultural.
MEDIACIÓ I RELACIÓ		<ul style="list-style-type: none"> - Coordinació entre persones, grups i les seves activitats i programes. - Mediació i relació entre els subjectes d'aprenentatge. - Derivació a especialistes: persones, institucions o contextos.
ORIENTACIÓ ASSESSORAMENT	I	<ul style="list-style-type: none"> - Orientació i assessorament socioeducatiu i cultural. - Seguiment i orientació de persones, col·lectius amb necessitats específiques. - Facilitació d'ajuda personal o grupal eliminant tensions.
ANÀLISI, PLANIFICACIÓ AVALUACIÓ	I	<ul style="list-style-type: none"> - Detecció, programació i investigació de projectes, programes socioeducatius i culturals. - Participació en disseny i programes d'accions educatives de persones i/o grups en situacions específiques i d'acció directa.
ORGANITZACIÓ ADMINISTRACIÓ	I	<ul style="list-style-type: none"> - Gestió d'activitats, programes, centres i recursos socioeducatius i culturals. - Participació i recolzament organitzatiu en les activitats socioeducatives i culturals quotidiana i comunitària.

Font: Amador, Esteban, Cárdenas i Terrón (2014)

Parlem d'educadors i educadores socials com professionals capacitadors per treballar en contextos de risc d'exclusió social a través d'intervencions socioeducatives, tal com queda recollit en els plans d'estudi que ofereixen les bases inicials de la seva formació, el seu perfil professional i el seu ventall competencial (ANECA, 2005 i ASEDES, 2007).

4. FACTORS DE RISC

4.1 Factors explicatius de la delinqüència juvenil

Els factors implicats en la conducta antisocial s'agrupen generalment en dues grans tipologies conceptualitzades com factors de risc: aquells que augmenten la probabilitat de que el subjecte es vegi immers en activitats delictives; i factors de protecció: disminueixen aquesta probabilitat (Redondo, 2008). Aquests factors de risc i protecció, poden categoritzar-se, a la vegada, en tres grans apartats: factors de risc personal, carències en el recolzament prosocial i l'exposició a oportunitats delictives (Redondo, 2008; Redondo, Martínez i Andrés, 2012).

Com bé fa referència el document *Mesures educatives amb menors infractors (2020)*, entre els factors de risc personal es troben els aspectes biològics, les conductes precursors com agressions en la infància, absència d'empatia, problemes d'aprenentatge o justificar constantment el delicte. Arsenault, Moffit i Caspi (2000) ressalten el consum d'alcohol i drogues vàries. El consum de tòxics es presenta com un factor de risc de reincidència en tots els estudis que l'han analitzat, a més, consumir drogues incrementa la gravetat delictiva en la reincidència (Hoeve, *et al.* 2010).

Relacionat amb les carències en el recolzament prosocial es troben principalment els aspectes que tenen a veure amb el barri on es viu: atur, absència d'activitats educatives o d'oci; La família: baixos ingressos, maltracta, maternitat adolescent, alcoholisme; L'escola: absentisme o abandonament escolar, fracàs en els estudis i actitud negativa cap a l'escola (Jolliffe, Farrington, Loeber i Pardini, 2026); i en rellevància, El grup d'iguals: els amics, el fet de pertànyer a alguna banda juvenil o tenir amics delinqüents entre d'altres (Jolliffe, 2016).

I per últim, l'última categoria de l'exposició a oportunitats delictives, que engloba a no tenir una supervisió social o familiar. Pardini, Loeber, Farrington i Stouthamer-Loeber (2012), destaquen també el fet de viure en veïnats d'alta criminalitat.

Els agressors persistents i amb delictes més greus són també els que més factors de risc presenten (Jolliffe, Farrington, Piquero i Hill, 2017). A part, també és molt important el fet de si els joves es deixen ajudar o no, de si són susceptibles, ja que si la resposta és que sí, una intervenció, planificació i acció educativa i rehabilitadora en els diferents factors de la seva situació, és més fàcil i més treballable que no pas si es tanca i no busca ajuda externa i professional. Els factors als quals ens referim són els aspectes personals, la influència familiar, les atribucions subculturals o l'educació rebuda entre d'altres.

4.2 Mesures Educatives de la LORPM

Com bé assenyala l'article 7 de la LORPM (Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, Reguladora de la Responsabilitat Penal dels Menors), en el títol II (de les mesures), les mesures que poden imposar els jutges de menors, són les següents:

Mesures privatives de llibertat → Internament en règim tancat – les persones residiran al centre i desenvoluparan en el mateix les activitats formatives, educatives, laborals i d'oci. Internament en règim semiobert – també resideixen al centre, però el canvi és que en aquest règim, podran realitzar fora del centre algunes activitats formatives, educatives, laborals i d'oci establertes en el programa individualitzat de l'execució de la mesura. Internament en règim obert – portaran a terme totes les activitats del projecte educatiu en els serveis normalitzats de l'entorn, residint en el centre com domicili habitual, amb subjecció al programa i règim intern del mateix. Internament terapèutic en règim tancat/semiobert/obert – atenció educativa especialitzada o tractament específic a aquelles persones que pateixin anomalies o alteracions psíquiques, un estat de dependència a begudes alcohòliques o drogues i substàncies tòxiques, o alteracions en la percepció que determinin una alteració greu de la consciència de la realitat. Aquesta mesura es pot aplicar o bé sola, o com a complement d'una altra mesura prevista en aquest article.

Mesures restrictives de drets → Tractament ambulatori, assistència a un centre de dia, permanència de cap de setmana, llibertat vigilada, prohibició d'aproximar-se o comunicar-se amb la víctima o amb aquells familiars o persones que determini el jutge, prestacions en benefici a la comunitat, realització de tasques socio-educatives, privació del permís de conduir ciclomotors i vehicles motors o el dret a obtenir-lo o les llicències administratives per la caça o per l'ús d'armes, inhabilitació absoluta.

Les mesures d'internament constaran de dos períodes: el primer es portarà a terme en el centre corresponent, i el segon es durà a terme en règim de llibertat vigilada, en la modalitat triada pel jutge. L'equip tècnic és l'encarregat d'informar del contingut dels dos períodes perquè d'aquesta manera, el jutge determini i expressi la duració de casa un en la sentència.

4.3 Declaració General i Menors de catorze anys

El Butlletí Oficial de l'Estat assenyala en la Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, de la LORPM en el Títol Preliminar Article 1 el següent: "Aquesta Llei s'aplicarà per exigir la responsabilitat de les persones majors de catorze anys i menors de divuit per la comissió de fets tipificats com delictes o faltes en el Codi Penal o les lleis penals especials". Tota

persona a la que se'ls hi apliqui aquesta llei, obté tots els drets reconeguts en la Constitució i en l'ordenament jurídic, particularment en la Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, així com en la Convenció sobre els Drets del Nen, de 20 de novembre del 1989.

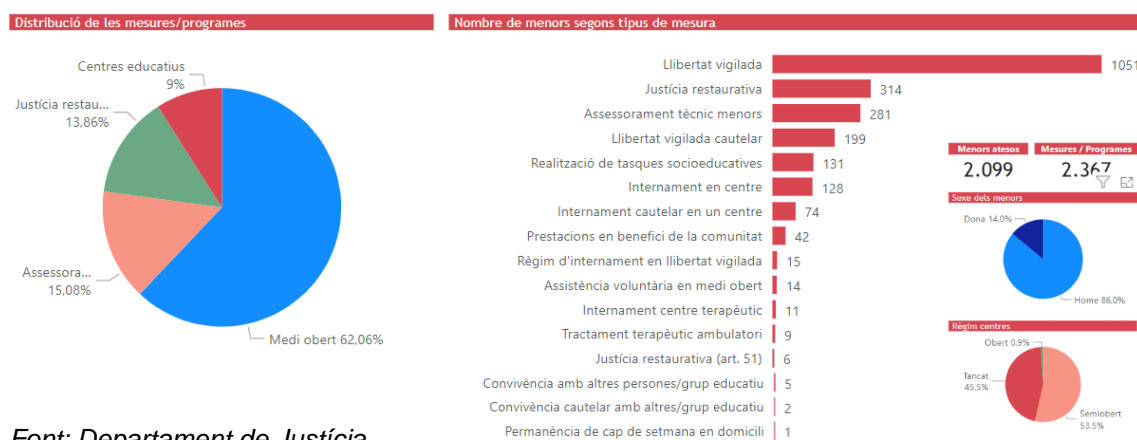
I llavors, que passa amb els Menors de catorze anys?

Com remarca el Títol I (de l'àmbit d'aplicació de la Llei) - Article 3, quan l'autor dels fets delictius sigui menor de catorze anys, no se l'exigirà responsabilitats amb arranament a la llei present, sinó que se li aplicarà les normes de protecció de menors previstes en el Codi Civil i altres disposicions vigents. El Ministeri Fiscal haurà de remetre a l'entitat pública de protecció de menors testimoni dels particulars que consideri precisos respecte al menor, amb la finalitat de valorar la seva situació actual, i l'entitat és l'encarregada de promoure les mesures de protecció adequades a les circumstàncies del jove conforme al que dicta la Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener.

5. LA DELINQUÈNCIA JUVENIL EN DADES ESTADÍSTIQUES

En aquestes dades que s'ofereixen de manera gràfica hi consten les persones que d'una manera o altra són ateses per la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima del Departament. Hi trobem les persones que compleixen una mesura penal imposada, en les seves diverses variants, les que segueixen programes de justícia restaurativa, les víctimes que són ateses per les oficines d'atenció a la víctima i també aquelles persones que reben assessorament tècnic de tipus divers. L'última actualització d'aquestes dades és feta el 27 d'Abril del 2022.

Figura 3: Dades estadístiques setmanals d'execució penal

Font: Departament de Justícia

En aquesta figura s'exposa específicament les dades de Justícia Juvenil. A dia 27 d'Abril de l'any 2022, els menors atesos són 2.099, i les mesures i programes establerts són 2.367. El sexe dels menors és un 14,0% dones i un 86,0% homes. Fixant-nos en la distribució de les diferents mesures i programes imposats als joves menors veiem que la mesura que més destaca és la de Medi Obert amb un 62,06%, seguint-la està l'Assessorament Tècnic amb un 15,08%, per sota d'aquesta la Justícia Restaurativa 13,86% i per últim estan els Centres Educatius amb un percentatge d'un 9%. Dins dels Centres Educatius, un 53,5% dels joves es troben en règim semiobert, un 45,5% en règim tancat i només un 0,9% en règim obert.

Domicili dels menors atesos

Font: Departament de Justícia

Figura 4: Domicili dels menors atesos

En la Figura 4 ens apareixen els domicilis dels menors atesos, i observem que el més nombrós és la comarca del Barcelonès amb 620 joves, el segueixen el Vallès Occidental amb 229 i el Baix Llobregat amb 204 joves.

Figura 5: Edats dels joves en Justícia Juvenil

	2016	2017	2018	2019	2020
Por edades	5.480	5.731	5.843	5.926	5.367
Menos de 13 años	0	0	0	0	0
14 años	135	116	113	133	95
15 años	661	630	623	574	514
16 años	980	1.089	1.043	1.083	877
17 años	1.367	1.321	1.429	1.434	1.314
18 años y más	2.333	2.574	2.630	2.700	2.557

Font: IDESCAT

A l'Institut d'Estadístiques de Catalunya (IDESCAT), podem contemplar com de l'any 2016 al 2020 hi ha hagut pujades i baixades en quant al nombre de menors relacionats amb l'àmbit de la Justícia. Els joves de 17 i 18 anys són els que més estan presents en mesures i programes educatius, i els de 14 anys els que menys. Com la Figura 5 fa referència a '18 anys o més', s'ha de tenir en compte que dels 18 als 21 anys, l'article 69 del Codi Penal diu que en aquest període, el ja major d'edat penal criminal, encara se li pot aplicar el Dret penal juvenil, en funció de la gravetat del fet, si és reincident o no, i la maduresa del jove.

En un estudi realitzat per Capdevila, Ferrer, Coloma, Mutilva, Arronis (2010), podem veure la taxa de reincidència dels menors presentats en la Figura 6 on apareix una comparativa entre la llibertat vigilada i l'internament. En l'any 2010 el percentatge de joves que han comès nous delictes un cop finalitzada la mesura imposada ha estat d'un 29,6% en llibertat vigilada i en el cas de l'internament un 58,7%.

Figura 6: Taxes de reincidència de llibertat vigilada i internament

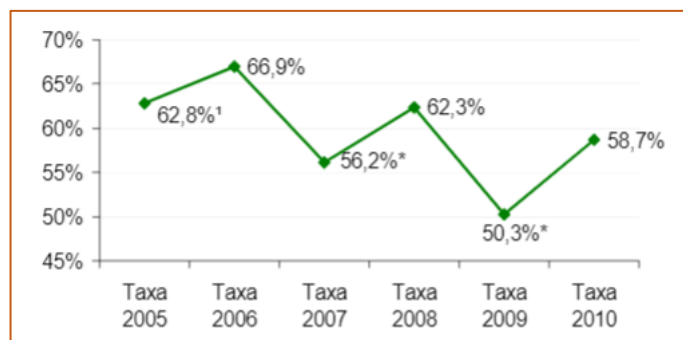
Variable	Categoria	Llibertat Vigilada	Internament
Taxa de reincidència	No han reincidit	70,4%	41,3%
	Sí que han reincidit	29,6%	58,7%
Gènere	Home	31,5%	62,9%
	Dona	17,9%	15,8%
Nacionalitat	Espanyol	27,4%	54,8%
	Estranger	35,0%	64,0%
Tipus de delicte en la causa base	Contra les persones	28,1%	55,9%
	Contra la llibertat sexual	33,3%	50,0%
	Contra la propietat	31,4%	60,0%
	Drogues	33,3%	-
	Altres delictes	17,1%	50,0%

Edat en la comissió del delictes en la causa base	14 anys	43,8%	56,7%
	15 anys	28,6%	66,7%
	16 anys	23,4%	50,9%
	17 anys	28,8%	59,0%

Font: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

Amb l'observació d'aquest estudi, podem dir que les dones són menys reincidents que els homes amb una diferència significativa des de la perspectiva estadística. A més a més, una altra dada significativa és que els joves de 14 anys que estan complint una mesura de llibertat vigilada són més reincidents que la resta, i els joves de 16 anys els que menys ho són. En el cas de l'internament, en canvi, els joves de 15 anys són els que tenen un percentatge més alt amb un 66,7%, i els de 16 anys tornen a ser els que tenen el percentatge més baix (50,9%).

Gràfic 1: Evolució de la taxa de reincidència dels menors en internament

Font: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

En el Gràfic 1, s'observa l'evolució de la taxa de reincidència dels joves que han complert una mesura d'internament en un Centre Educatiu. L'any 2010 la taxa se situava en el 58,7%, el que significa 8,4 punts per sobre de la taxa de l'any anterior (2009), però també és significatiu, ja que amb relació als anys anteriors del 2009 està per sota.

Figura 7: Temps que triguen els reincidents a cometre un nou delictes. Taxa 2010.

Temps	N	% vàlid	% acumulat
< 6 mesos	70	56,0	56,0
6 mesos - 1 any	20	16,0	72,0
1 any - 2 anys	19	15,2	87,2
2 anys - 3 anys	11	8,8	96,0
3 anys - 4 anys	5	4,0	100,0
Total	125	100,0	

Font: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

El 72% dels joves que han complert una mesura d'internament i que cometem un delictes posterior a la finalització de la mesura ho han fet en menys d'un any.

Figura 8: Perfil de joves reincidents

Perfil del reincident		Estudi			
		2002		2010	
		n	%	N	%
Gènere	Noi	639	93,1%	1.305	89,1%
	Noia	47	6,9%	159	10,9%
Nacionalitat	Espanyol	540	79,2%	808	55,2%
	Estranger	142	20,8%	656	44,8%
Àrea geogràfica de procedència	Europa	14	9,9%	78	11,9%
	Magrib	107	75,4%	307	46,8%
	Centre i Sud Amèrica	16	11,3%	250	38,1%
	Altres	5	3,5%	21	3,2%
Edat en el fet principal	14 i 15 anys	358	55,5%	694	47,7%
	16 i 17 anys	287	44,5%	762	52,3%
Antecedents	Sense antecedents	180	26,2%	483	33,0%
	Amb antecedents	506	73,8%	981	67,0%

Font: Departament de Justícia

El perfil dels joves que reincideixen en la delinqüència segons el Departament de Justícia i l'estadística que han dut a terme són les representades en la Figura 8. Tant en el 2002 com en el 2010 el percentatge de nois és més alt que el de les noies. També fent referència a la nacionalitat, el % d'espanyols és més alt que el d'estrangers. En l'àrea geogràfica de procedència, observem que tant al 2002 com al 2010, el percentatge més alt procedeixen del Magrib, i el segon més alt de Centre i Sud Amèrica.

Parlant de l'edat, en el 2002 el percentatge més alt estava en 55,5% i representava als joves que tenien entre 14 i 15 anys i, en canvi en el 2010, el percentatge més alt estava en els joves de 16 i 17 anys amb un 52,3%.

Per últim, tant en el 2002 com en el 2010 les persones que havien reincidit tenien antecedents.

6. HIPÒTESI

Les hipòtesis són les guies d'una investigació o estudi.³ Com bé expliquen Hernández, Fernández i Baptista (2014): “Les hipòtesis indiquen el que tractem de provar i es defineixen com explicacions temptatives del fenomen investigat”. Molts cops en el nostre dia a dia elaborem hipòtesis constantment a prop de molts aspectes i després és quan ens parem a pensar si s'accepta o es rebutja la hipòtesi i quin és el seu veritable resultat. Com exemplifiquen Black i Champion (1976), una hipòtesi és diferent de l'afirmació d'un fet.

Quina és la finalitat de la recerca?

La finalitat de la recerca és identificar els factors de risc que fan reincidir en la delinqüència a la població juvenil masculina. Obtenir informació sobre la justícia en menors d'edat per apropar-me a la part més teòrica i treure conclusions i resultats de la part més pràctica.

La informació que es pretén obtenir serà tant qualitativa com quantitativa, i els mètodes i eines triats per elaborar el treball estan pensats per poder aprofundir en els processos de desenvolupament sobre la vida d'un menor en un Centre Educatiu de Justícia.

Les hipòtesis que em plantejo són les següents:

- Si l'entorn és inestable i les companyies que té el jove són negativament influenciades, el risc de delinquir augmenta.
- Si l'entorn és totalment estable i les companyies el beneficien positivament, el risc disminueix considerablement.
- Si el jove emprèn estudis o té el seu temps lliure ocupat, sigui amb esport, treball o formació acadèmica, el risc disminueix.
- En canvi, si el jove té molt temps lliure i no sap com emprar-lo, el risc d'estar al carrer i tenir males conductes augmentarà.
- Si el jove troba un ofici que li agrada i veu un objectiu laboral en la seva vida, tindrà motivació per tenir un futur millor i no delinquir.
- Si el jove té un referent que el guii pel camí correcte, les possibilitats de delinquir disminueixen.

³ El terme prové del verb grec *hypotithenai*, que significa “suposar” o “col·locar per a Baix” (Williams, 2003).

7. OBJECTIUS

L'objectiu principal d'aquest treball és identificar el motiu pels quals els joves menors tornen a reincidir en la delinqüència una vegada ja han passat per un règim d'internament. Conscienciar sobre la importància de la feina que es dur a terme dins els centres educatius de justícia juvenil per tal de fer el possible perquè els menors tinguin una vida òptima en sortir al carrer, i que mentre compleixen la mesura, disposin d'un ambient amb les condicions educatives adequades perquè pugui reorientar les disposicions que han caracteritzat el seu comportament antisocial.

Tal com desenvolupa la Llei 27/2001, de 31 de desembre, de Justícia Juvenil, en el Títol III, seguint les Regles de les Nacions Unides per a la protecció dels menors privats de llibertat, del 14 de desembre de 1990, l'acció educativa en l'àmbit de la justícia juvenil es duu a terme en un context d'execució penal i, per tant, de control per ajudar el menor a sentir-se responsable dels seus actes i a comprendre l'efecte que aquests tenen sobre els altres, com a estímul d'un procés de canvi de conducta.

Com a part més pràctica, realitzaré entrevistes a joves que sigui tant el seu primer com el seu segon o tercer ingrés dins el Centre Educatiu de Can Llupià, per així trobar els factors de risc i veure quina relació tenen entre si els diferents casos. Comparar les respostes dels que sigui el seu primer ingrés, i d'aquells que siguin reincidents.

Definim en aquest apartat els objectius de la recerca, concretament un objectiu general i els seus corresponents objectius específics.

7.1 Objectiu General

1. Identificar els principals motius pels quals els joves menors tornen a reincidir en la delinqüència un cop han passat per un règim d'internament.

7.2 Objectius Específics

- 1.1 Exposar un marc teòric sobre Justícia Juvenil, els factors de risc, la reincidència i l'acompanyament.
- 1.2 Aprofundir en el funcionament i el sistema motivacional dels centres.
- 1.3 Analitzar els motius que influeixen en la reincidència dels joves que han complert una condemna en un centre de Justícia Juvenil.
- 1.4 Conèixer la realitat dels joves dins l'àmbit de Justícia, per tal de veure com es treballa amb els menors.
- 1.5 Crear consciència del treball professional i educatiu que es duu a terme dins els Centres Educatius de Justícia.

8. METODOLOGIA

8.1 Disseny d'investigació

El disseny d'aquest treball és No Experimental; Transaccional – Transversal, ja que recol·lectem dades en un únic moment, en un temps únic (Liu, 2008 i Tucker, 2004), i de tipus Descriptiu.

Com bé diuen Hernández, Fernández, i Baptista (2014), en el document de *Metodologia de la Investigació*, aquests dissenys indaguen sobre la incidència de les modalitats, de les categories i dels nivells de les variables en una població, i són estudis purament descriptius. Les entrevistes i qüestionaris que realitzo, es fan en un moment i situació determinada i única, la meua intenció no és fer un seguiment, i per aquest motiu el disseny de la investigació és l'esmentat.

8.2 Fases de la Metodologia

8.2.1 Participants (mostra)

Fase 1: Marc Teòric

Criteris d'inclusió → Defineix les característiques principals del que més endavant serà la població a estudiar. Articles i llibres en català i castellà. Articles a partir de l'any 2000.

Criteris d'exclusió → Articles anteriors a l'any 2000. Articles en un idioma que no sigui del meu coneixement. Articles que no em proporcionin la informació necessària per a l'elaboració d'aquest treball.

Fase 2: Entrevistes

Mostra (participants): Joves menors d'edat, internats en el Centre Educatiu de Justícia Juvenil Can Llupià. La durada de mostreig serà d'entre els mesos de Gener i Febrer.

Criteris d'inclusió → Nois, menors d'edat (>18). 3 joves que siguin reincidents i 2 joves que no ho siguin. En règim d'internament tancat o semi-obert. Residents al Centre Educatiu de Justícia Juvenil de Can Llupià.

Criteris d'exclusió → Que en el moment de l'entrevista, encara no hagi tingut el judici i no sàpiga quina és la mesura que se li aplica. Que no parlem el mateix idioma.

Fase 3: Qüestionaris

Mostra (participants): Totes les persones que accedeixin al qüestionari digital i estiguin interessades en respondrem. La durada de mostreig serà fins a obtenir el màxim de respostes possibles.

Criteris d'inclusió → Totes les persones majors d'edat que responguin el qüestionari.

Criteris d'exclusió → Que siguin menors d'edat. Que per l'idioma, no entenguin les preguntes del qüestionari.

8.2.2 Instruments emprats per a la investigació

Els instruments utilitzats per a la recollida d'informació es van dissenyar ad hoc per a aquesta recerca. Concretament, s'ha dissenyat un model d'entrevista i un qüestionari.

ENTREVISTA:

La tècnica de recollida de dades que utilitzaré serà una entrevista amb profunditat semi-estructurada, per tant, és un instrument qualitatiu. L'entrevista qualitativa és més íntima, flexible i oberta que la quantitativa (Savin-Baden i Major, 2013; i King i Horrocks, 2010). Volia que fos això, un espai personal on s'obrissin i m'expliquessin el que ells volguessin i decidissin. D'acord amb Mertens (2010), les diferents preguntes són classificades com d'opinió, d'expressió de sentiments, de coneixements, sensibles, d'antecedents i de futur.

Aquesta entrevista està organitzada en dos blocs temàtics: a) Parlant sobre l'ingrés actual i b) Reflexió-anàlisi personal. El primer bloc pretén recollir informació sobre la relació que té el jove en el centre amb les diferents persones que el conformen, siguin companys de Mòdul o professionals, per així veure quin tipus de relacions interpersonals té i quines actituds presenta. També, veure des de la seva perspectiva i el seu punt de vista com se senten en el centre, com es veuen, i que creuen que han millorat estant allà. Si el jove és reincident, a més d'això veure quines coses creu que ha millorat del seu últim ingrés a l'actual. I sobretot, de tots els menors entrevistats saber quina visió de futur tenen un cop surtin del centre educatiu.

El segon bloc aprofundeix més en clau personal. Es pretén que el jove s'obri i extregui les coses positives de la seva persona, i a més a més, parlar de la família i els grups d'iguals, que en molts dels casos, per no dir gairebé sempre, són els pilars fonamentals dels joves. Observar com parlen quan fan referència a la seva família i a les seves amistats i que assenyalen i destaquen. (Veure Annex 2).

Un altre instrument que he utilitzat per a la recollida de dades ha estat un qüestionari en format digital. Al formular preguntes tan obertes com tancades, la recollida de dades serà tant quantitativa com qualitativa.

QÜESTIONARI:

Aquest qüestionari està orientat perquè el responguin persones majors de 18 anys. És totalment anònim. S'organitza de la següent manera: Primerament, es pregunta sobre aspectes personals (edat, gènere), si continuem, veiem que es recull informació del que sap cada persona que respongui el qüestionari (si tenen coneixement sobre la temàtica, si coneixen el funcionament dels centres). També s'extreu informació del que la població creu dels joves un cop surten dels centres educatius, si són acceptats o no, perquè ho creuen i els estereotips i prejudicis que hi ha en aquest àmbit. (Veure Annex 4).

Hi ha molta desconeixença d'aquest sector, i molts cops la gent pensa i extreu conclusions que a vegades no s'ajusten a la realitat. M'interessava extreure també d'aquest instrument, el que la societat pensava dels joves un cop sortien, amb relació a si tornaven a reincidir en la delinqüència o no, i així comparar el sentit més qualitatiu i imaginatiu, amb dades, estudis i estadístiques de la realitat.

8.2.3 Procediment

Figura 9: Fases i Temporalització de la recerca

FASES/CAPITOLS	2021			2022					
	10	11	12	1	2	3	4	5	6
CONCRECIÓ DEL TEMA	X	X							
TÍTOL I PREGUNTA INICIAL			X						
INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ			X						
ELEMENTS TEÒRICS I LEGALS: MARC TEÒRIC				X	X	X			
DADES ESTADÍSTIQUES							X		
HIPÒTESI							X		
OBJECTIUS				X	X				
METODOLOGIA						X	X		
ENTREVISTES				X	X				
QÜESTIONARI						X			
RESULTATS							X	X	

ANÀLISI I DISCUSSIÓ									X	
CONCLUSIONS									X	

Font: Elaboració pròpia

Inicialment, tenia una idea sobre l'àmbit en el qual aniria dirigit la recerca: la Justícia, i el fet de realitzar les pràctiques externes en un Centre Educatiu de Justícia Juvenil em va ajudar a delimitar la temàtica i la població en que se centraria. A partir d'aquí, es va dur a terme la cerca d'informació general, d'investigacions anteriors i d'institucions d'on extreure la informació. Aquest procés d'exploració de línies d'investigació i d'informació i presa de decisions va possibilitar l'adquisició de fonts documentals i l'assoliment de la caracterització del marc teòric.

Un cop encaminada la primera fase de la part més teòrica, s'ha desenvolupat la limitació i concreció de tots els objectius, hipòtesi i metodologia amb les seves tècniques de recollida de dades corresponents per tal d'obtenir informació i analitzar-la per extreure discussions i anàlisis adients.

Fase 1: Marc Teòric

Objectiu: Exposar i indagar sobre documents, articles, pàgines web i llibres entre d'altres fonts de referències per aconseguir una part més teòrica per apropar-me i interioritzar amb més èxit aquesta temàtica.

Procediment: Primerament, he estructurat amb el que em volia centrar, i a partir d'aquí, vaig indagar sobre articles, llibres, pàgines web i altres referències bibliogràfiques, per poder extreure'n informació i omplir-me de coneixements i aprenentatges útils per a la realització i redacció del Marc Teòric.

Fase 2: Entrevistes

Objectiu: Observar de manera personal com es troben els joves dins els Centres Educatius de Justícia Juvenil, comparar les respostes dels menors que són reincidents i els que no, i veure si són conscients del lloc on estan.

Procediment: Abans de realitzar les preguntes de l'entrevista, vaig parlar amb la meva tutora de pràctiques per veure si seria possible que les realitzés als diferents joves. Ella va parlar amb la directora del centre i li va comunicar que primer se li havien d'ensenyar les preguntes, però que en principi no hi havia cap problema. En aquest moment vaig

començar a redactar les preguntes que volia que formessin part de l'entrevista, i junt amb la meva tutora del Treball Final de Grau, vam enllestir-la i preparar-la per dur-la a terme. Al mes de Gener, en una sessió de treball amb la directora del centre, vam realitzar un procés de validació de les preguntes plantejades. La directora va autoritzar l'estudi puntualitzant la importància de no preguntar per la tipologia de delictes ni per dades personals, i que tenint això clar, ja ho podia posar en marxa, i aquell mateix dia, i durant la setmana vaig començar a entrevistar als diferents joves.

Entre els mesos de gener i febrer es van realitzar les entrevistes a 5 joves. En les mateixes es va aconseguir un clima de confiança on els vaig escoltar amb tota la meva atenció i interès per ells. La majoria es van obrir i em van explicar coses de les quals desconeixia, donava la sensació de que ells estaven còmodes parlant amb mi i relaxats. L'ordre de formulació que vaig seguir va ser el següent:

Figura 10: Ordre de formulació d'entrevistes

Font extreta del document Metodologia de la Investigació (2014): Ordre de formulació suggerit de les preguntes en una entrevista qualitativa.

Fase 3: Qüestionaris

Objectiu 1: Analitzar el pensament i els estigmes que es troben presents en la nostra societat actual.

Objectiu 2: Analitzar el nivell de coneixement de la població sobre l'àmbit de Justícia Juvenil.

Procediment: Després de redactar les preguntes que posteriorment anirien al qüestionari, vaig crear un 'Google forms' per tal que arribés a més gent i de manera més ràpida i senzilla. Un qüestionari consisteix en un conjunt de preguntes respecte una o més variables a mesurar (Chasteauneuf, 2009). Ha de ser congruent amb el plantejament del problema i de la hipòtesi (Brace, 2013). Conté preguntes tancades, és a dir, que presenten les possibilitats de resposta als participants, i obertes, que no delimiten per anticipat, les alternatives de resposta.

8.2.4 Anàlisi de dades

Les dades han estat analitzades seguint els procediments estandarditzats (Hernández Sampieri et al., 2010) quantitatius i qualitatius. L'anàlisi s'ha realitzat a partir de les dades originals. En el cas d'aquest estudi el procediment d'anàlisi seguit es concreta en:

Dades qualitatives

A partir de l'anàlisi documental es van construir una sèrie de categories i subcategories (veure figura 11) que han guiat l'anàlisi en profunditat i l'organització dels resultats. Una vegada realitzades i transcrites les entrevistes, es va dur a terme una anàlisi de contingut dels diferents textos, per identificar aspectes coincidents i diferències.

Les dades qualitatives van més encarades a l'experiència, l'opinió personal i a la perspectiva de futur. Els entrevistats són joves menors d'edat, 3 reincidents i 2 no reincidents que estan complint una mesura d'internament en el Centre Educatiu de Justícia Juvenil de Can Llupià. El model d'entrevista el podem veure en l'Annex 1, i les entrevistes en l'Annex 2.

Figura 11: Subcategories de l'entrevista

Dades més personals	En aquesta subcategoria s'extreu l'edat del menor entrevistat, i si es tracta del seu primer ingrés o no, i en cas de que no sigui el seu primer ingrés, quin número és i on ha complit els anteriors.
Ingrés actual	Aquí es fa referència a tot allò relacionat amb la relació del jove amb les persones amb les quals conviu, tant companys de mòdul com els diferents professionals. També la seva opinió i el seu punt de vista sobre com es veu al Centre Educatiu, quins aspectes creu que ha millorat estant allà, que és allò que li ajuda a tirar endavant, que canviaria i la visió de futur que té en aquell mateix moment.
Reflexió-anàlisi personal	Aquesta és la vessant més personal. Que és el que més i el que menys els hi agrada d'ells mateixos, si millorarien alguna cosa, i les relacions que tenen actualment amb les seves famílies i els seus amics.

Font: Elaboració pròpia

Dades quantitatives

L'explotació de la informació s'ha processat amb l'anàlisi de dades dels qüestionaris passats a la població. Aquestes dades van més dirigides als aspectes d'opinió, al concepte que es té sobre la temàtica de la Justícia Juvenil i al que pensa la gent sobre els joves menors que han estat en un Centre Educatiu.

El qüestionari té dues parts (veure Figura 12), una en la que les preguntes són tancades i, per tant, s'extreu una recollida de dades quantitativa, i l'altre on les preguntes són obertes i la recollida de dades és qualitativa.

Figura 12: Preguntes que generen dades qualitatives/quantitatives

PREGUNTES QUE GENEREN DADES QUALITATIVES	PREGUNTES QUE GENEREN DADES QUANTITATIVES
Si et preguntessin: Què és un Centre Educatiu de Justícia Juvenil, que respondries?	1. Quants anys tens?
Perquè ho creus? (Relació amb pregunta 6)	2. Gènere
Podries destacar alguns? (Relació amb pregunta 7)	3. Tens coneixement sobre la temàtica de Justícia Juvenil?
Si has respòs afirmativament, perquè creus que el delicte pot influir? (Relació amb pregunta 9)	4. Coneixes el funcionament dels Centres Educatius de Justícia Juvenil?
	5. Coneixes a alguna persona que hagi estat en algun Centre Educatiu?
	6. Creus que els joves que han passat per un Centre Educatiu, quan surten, son acceptats per la societat?
	7. Creus que hi ha molts prejudicis i/o estereotips sobre aquesta temàtica?
	8. Segons el que tu penses, els joves quan surten...
	9. Creus que la tipologia de delicte que han comés pot influir en la teva resposta anterior?

	10. Consideres que socialment disposem de suficients recursos per facilitar la reinserció dels i les joves quan surten d'un Centre Educatiu?
--	---

Font: Elaboració pròpia

En el següent apartat de resultats, explicaré l'anàlisi quantitatiu amb el buidatge de dades i gràfics corresponents a cada pregunta del qüestionari i, en segon lloc el qualitatiu, on es veu la part del qüestionari que és qualitativa, i a més a més, també trobarem el buidatge d'informació del contingut de les entrevistes.

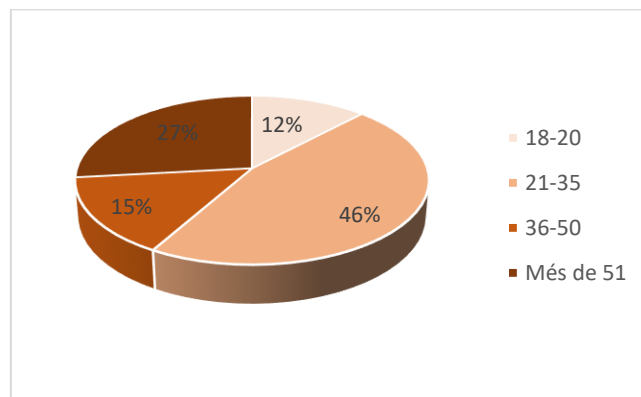
9. RESULTATS

9.1 Qüestionari

Presentem en aquest apartat els resultats obtinguts a partir dels instruments aplicats en el treball de camp organitzat a partir de les categories mostrades en la figura 11 i 12.

Primerament, analitzarem els resultats obtinguts en els qüestionaris passats a la població. S'han obtingut 206 respostes que ens donen un punt clau per conèixer el pensament i l'estigma de la societat sobre la temàtica treballada.

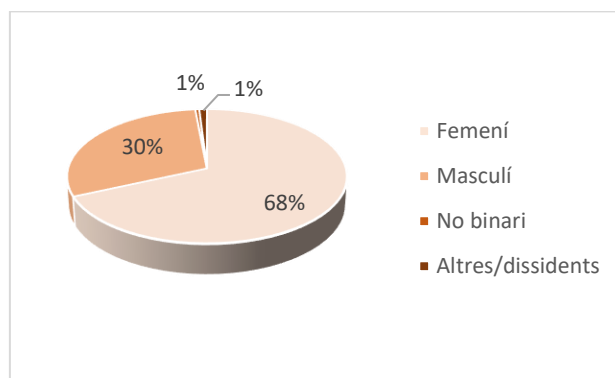
Gràfic 2: Quants anys tens?

Font: Elaboració pròpia

La primera de les preguntes que es demanava als participants era la seva edat. Com es pot comprovar en el gràfic 2, la major part de les persones oscil·len en les franges d'edat de 21 a 35 anys amb un 46%, els segueixen els que tenen més de 51 anys, en tercer lloc, els de 36 a 50 anys, i per últim i amb menor percentatge els de 18 a 20 anys, sent el grup minoritari.

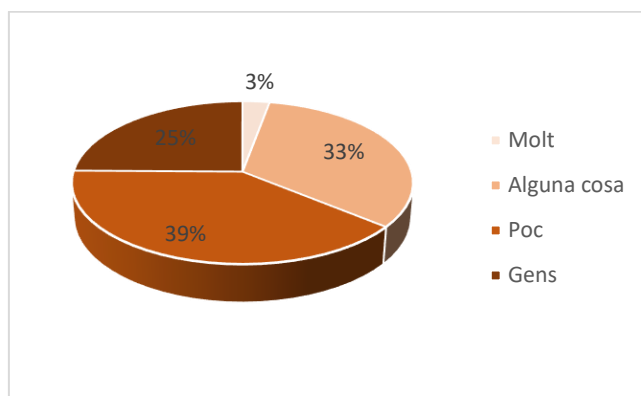
Gràfic 3: Gènere

Font: Elaboració pròpia

La segona dada que es demanava era el gènere amb el qual s'identificaven. Com es pot veure en el gràfic 3, amb un percentatge d'un 68% se situa el gènere femení, predominant sobre l'altra part. Contínuament se situa el gènere masculí, i amb menor i igual percentatge el gènere no binari i altres/dissidents.

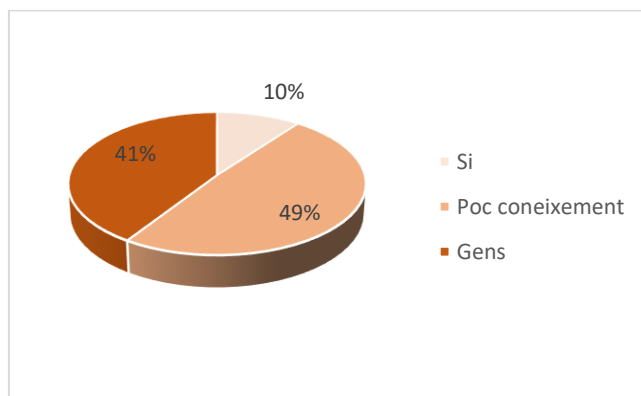
Gràfic 4: Tens coneixement sobre la temàtica de Justícia Juvenil?

Font: Elaboració pròpia

En el gràfic número 4, podem observar com el 39% de les persones que van respondre el qüestionari tenen poc coneixement sobre la temàtica de Justícia Juvenil, el 33% en tenen poc i un 25% gens. Per altra banda, només un 3% sent que té molta coneixença sobre el tema. Una manera de veure si la població està al corrent de l'àmbit va ser la realització d'aquesta pregunta, i així esbrinar la situació en la que ens trobem. El resultat obtingut demostra la desconexença i la ignorància sobre el camp.

Gràfic 5: Coneixes el funcionament dels Centres Educatius de Justícia Juvenil?

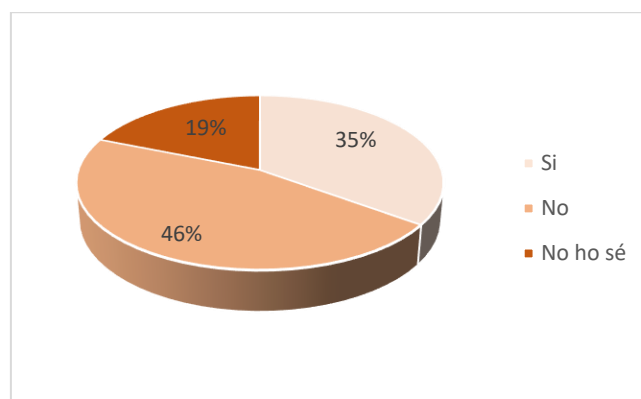

Font: Elaboració pròpia

La Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors (LO 5/00) en l'art. 54 estableix que les mesures privatives de llibertat, la detenció i les mesures cautelars d'internament que imposin els jutjats de menors s'han d'executar en centres específics per a menors infractors, diferents dels que preveu la legislació penitenciària per a l'execució de les condemnes penals i mesures cautelars privatives de llibertat imposades als majors d'edat penal. I El Reial decret 1774/2004, de 30 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament que desenvolupa la Llei orgànica 5/2000 (Reglament de la LO 5/00), en l'art. 30 afegeix 2 que l'esmentada normativa de funcionament intern ha d'assegurar la igualtat de tracte a tots els menors i presta una atenció especial als que tenen alguna discapacitat.

En l'escrit del paràgraf anterior, trobem una síntesi del funcionament dels Centres Educatius de Justícia Juvenil, i com podem presenciar en el gràfic 5, els percentatges més alts (49% i 41%) fan referència al poc i gens coneixement, i tan sols un 10% sí que en té.

Gràfic 6: Coneixes a alguna persona que hagi estat en algun Centre Educatiu?

Font: Elaboració pròpia

Amb les dades obtingudes del gràfic 6, veiem que un 46% de les persones no coneixen a ningú que hagi estat en algun Centre Educatiu, i que un 35% sí que en coneix. Si tens a alguna persona propera en un CE és probable que la informació en relació a la temàtica augmenti per tal d'estar al corrent de la situació, i si no tens a ningú, la probabilitat disminueix ja sigui per desinterès o per altres raons.

- Si et preguntessin: Què és un Centre Educatiu de Justícia Juvenil, que respondries?

Aquesta és la primera pregunta oberta que trobem en el qüestionari, totes les respostes exactes de tots els participants es troben en l'Annex 4. Per començar hi ha tres respostes que són exactament igual: "un centre de formació per joves amb conductes i antecedents de caire agressiu". Algunes persones van respondre que no ho sabien, altres amb una única paraula com: "reeducació", "internat", "reformatori", "centre de menors", "centre de reinserció o internament" i moltes respostes van ser "presó de joves". Totes les altres van ser úniques i no es van repetir.

Tot i haver obtingut moltes respostes, la major part d'elles van per la mateixa línia. Algun exemple de respostes que més o menys van a dir el mateix però amb diferents paraules:

"Un centre en el qual persones menors d'edat es veuen condemnats a residir-hi al haver comès algun tipus de delictes i, per tant, queden sota una mesura privativa de llibertat amb l'objectiu d'aconseguir una bona reinserció social per quan aquesta acabi."

"Una institución estatal para menores que han cometido algún hecho delictivo donde se intenta trabajar para que no haya posible reincidencia"

"És un centre de règim tancat o semiobert on compleixen mesures d'internament els menors d'edat que han comès algun o alguns delictes."

I altres frases més curtes però gairebé amb el mateix significat: "Un centre on intenten reconduir les males conductes i intenten ajudar a que el jove sigui integrat a la societat", "Un centro para darles una oportunidad a jóvenes que han tenido algún problema y orientarles para una nueva vida", "Un centro de aprendizaje/educación para personas que hayan realizado algún delito/daño siendo menores de edad", "Centre on estan joves que han delinquit per treballar en la seva reinserció canviant conductes disruptives", "Un centre on s'interna als menors que cometes delictes per tal d'intentar millorar el seu futur" i per últim "Un centre on intentar reencaminar certs joves que han tingut una conducta errònia o delictiva".

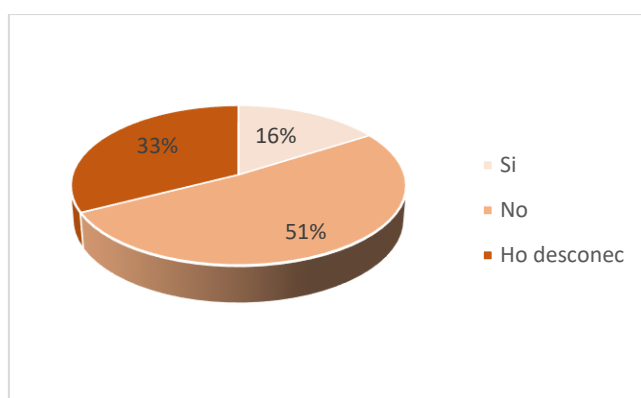
La majoria de respostes van anar cap a aquesta orientació, la visió general i global del que és un Centre Educatiu de Justícia Juvenil sí que és present en la societat, però més enllà d'això, la especificació i molts aspectes concrets i importants no es té la suficient coneixença.

La següent resposta que destaco va ser la més llarga que es va obtenir, i trobo que el seu contingut és molt interessant: “Desconec de l’existència, malgrat he estat col·laborant amb Aldees Infantils i altres ONGS... i he desistit quan m’he assabentat de l’origen fraudulent de moltes d’aquestes Institucions. Estem en un moment on esdevindran grans canvis transformadors des de la base, justament perquè totes aquestes noves ànimes que venen, trobin un món on es pot viure expandint la seva Essència, no sentint que ”s’han de guanyar la vida, que no troben el seu lloc per viure, que no els ensenyen a gestionar les seves emocions ...i a descobrir qui són realment... ans al contrari un sistema educatiu dirigit a ser una peça d’aquest esclau engranatge.”

Aquesta persona parla segons la seva experiència en l’àmbit social, i mostra el seu desistiment en aquesta disciplina, ja que no comparteix l’origen de moltes Institucions socials. Pel que expressa té una perspectiva de futur molt positiva en la que es preveuen canvis per a que els joves presenciïn un futur millor del que podrien tenir ara, ja que pel que ella o ell comenta, a dia d’avui hi ha molts estigmes socials que fan que el futur d’aquests nois i noies no sigui el convenient.

També s’observa després de la lectura de totes les respostes, la gran desconexió que hi ha sobre els Centres Educatius de Justícia Juvenil, ja sigui per l’edat de les persones que poden estar en un CE, pels motius que s’està o pel treball que es duu a terme. Hi ha moltes de les respostes que comencen amb la paraula “crec”, i altres que posen un signe d’interrogació al final, i això és el que demostra que moltes persones no coneixen aquesta branca de l’acció social.

Gràfic 7: Creus que els joves que han passat per un Centre Educatiu, quan surten, son acceptats per la societat?

Font: Elaboració pròpia

Aquesta pregunta es va realitzar amb l'objectiu de conèixer l'opinió de les diferents persones envers els joves que surten dels Centres Educatius. Existeixen molts estigmes socials i molts prejudicis al voltant dels adolescents que delinqueixen, i és interessant veure realment els pensaments de les persones. Com podem visionar al gràfic 7, un 51% de gent que va respondre el qüestionari pensa que els joves que han passat per un CE no són acceptats per la societat, un 16% pensa que si ho són i un 33% desconeix aquesta informació.

Que el percentatge més alt sigui el que és, ens fa reflexionar en què realment la societat pensa que quan un jove passa per un Centre Educatiu de Justícia Juvenil, la mateixa societat no l'accepta, ja sigui en àmbit laboral o social entre d'altres. L'argumentació del perquè la trobem a continuació.

- Perquè ho creus?

Aquesta pregunta va relacionada amb les respostes obtingudes al gràfic 7, al perquè les persones creuen que els joves que han passat per un CE, quan surten, són acceptats o no per la societat. Malgrat que moltes respostes són: "no ho sé" o "ho desconec", s'ha pogut analitzar la major part.

Hi ha persones que ho relacionaven amb l'empatia, amb la intuïció. D'altres que feien referència a la por, als prejudicis presents a la societat, als estereotips marcats per la gent, a la marginació. A la poca fiabilitat, a la falta de recursos, al fet de que per haver passat per un centre d'aquesta tipologia sempre seran jutjats i definits, i que aquesta "etiqueta" la portaran sempre.

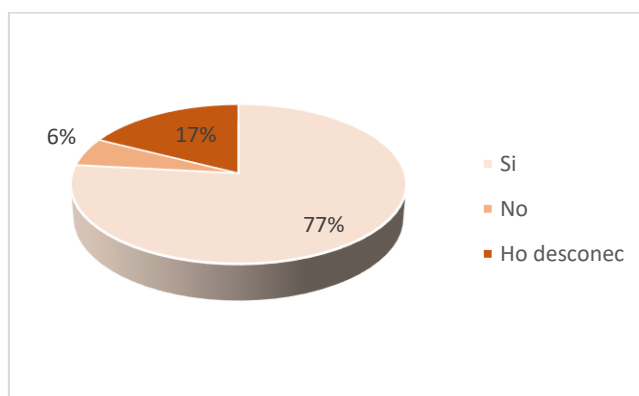
També hi havia gent que responia que seguien igual, que estar en els Centres Educatius no els canviava. Altres feien referència a la falta d'informació, a la falta de coneixements sobre les funcions d'aquests centres educatius, a la discriminació que hi ha, a la visibilitat que es dona a aquests centres i a què "la realitat és la que és". A la desconfiança que hi ha cap a ells i elles, a la visió que les persones tenen cap a ells: "la gent els veu com delinqüents", "la societat els etiqueta", "no es creu en la reinserció". Altres pensen que això depenia del mateix jove, de l'actitud de cadascú.

D'altra banda, d'aquell 16% de persones que creuen que sí que són acceptats per la societat, les respostes són "tenen moltes ajudes i oportunitats", "al cap i a la fi, tots som persones", "perquè poden canviar i demostrar-ho", "perquè surten amb moltes ajudes", "han rebut ajuda de professionals", "les persones canvien", "si han sortit vol dir que han millorat la conducta". Hi ha molts dels participants que pensen que sí que són acceptats pels seus cercles propers però no per la societat, i molts també responen que els hi

agradaria pensar que sí que són acceptats, que tothom es mereix aquesta oportunitat. En finalitzar la lectura de les diferents respostes dels participants, extrec que hi ha diversos pensaments i perspectives. La major part de les respostes van lligades als prejudicis i als estereotips presents a la nostra societat d'avui en dia, a la desconfiança en donar segones oportunitats a aquests i aquestes joves, a jutjar el passat de la gent sense tenir en compte el perquè ho va fer. També hi havia molts comentaris en relació a que hi havia un estigma semblant al de la presó, i que aquest era un factor pel qual la gent sentia rebuig. Per acabar amb l'anàlisi d'aquesta pregunta m'agradaria destacar aquestes dues respostes que trobo que descriuen molt bé la realitat en la que estem:

- “Vivim en una societat on és més fàcil jutjar que conèixer, on es posen etiquetes molt fàcilment però costa treure-les”.
- “Tenim una mirada plena de judici i por cap allò que no coneixem. Ens quedem amb les etiquetes i no amb el cor de les persones i les seves capacitats”.

Gràfic 8: Creus que hi ha molts prejudicis i/o estereotips sobre aquesta temàtica?

Font: Elaboració pròpia

Amb relació a la pregunta anterior, obtenim més dades que sostenen l'abundància de prejudicis i/o estereotips sobre aquesta temàtica. El 77% de persones pensen que sí que hi ha actualment la presència de prejudicis i/o estereotips sobre els joves que passen per Justícia Juvenil, el 6% pensa que no hi ha i un 17% desconeix la informació. A continuació veiem de quins es tracten i quins destaquen els participants.

- Podries destacar alguns?

Aquesta pregunta va relacionada amb les respostes del gràfic 8, i ens parla sobre els tants presents prejudicis i/o estereotips. L'alt percentatge del que la gent creu que hi són entre la nostra societat és alarmant. Algunes de les respostes van ser les següents:

“Jo crec que els estereotips no necessàriament estan arrelats a les persones dels centres sinó a “l'estil de vida” del col·lectiu. És a dir, estan estereotipats els individus de classe majoritàriament baixa que constantment creen conflicte. Els estereotips serien: homes, persones immigrants, de classe baixa i amb problemes econòmics que passen la majoria del seu temps al carrer generant conflicte”. Aquesta resposta engloba molt el que es menciona a continuació, gairebé la majoria segueixen aquest patró de racisme, classe baixa i conflictivitat.

“Seran els primers a ser senyalats en cas que passi alguna cosa encara que no hi tinguin res a veu (robatori, violència...). Com a societat no els veiem capaços de canviar”,

“Violència, consum de drogues des de molt joves, males influències”.

“Estereotips: com va la persona, com es vesteix, l'ambient on es mou”, “Los ven como delincuentes, sin pensar que han podido reconducir su vida”.

“Se'ls tracta com a delinqüents sense pensar en la possibilitat de reinserció social”.

“Joves d'origen àrab, sempre son els més relacionats amb aquests centres, tot i que hi han joves nacionals també que hi compleixen condemna”.

“Els mitjans de comunicació desinformen sobre la situació dels joves, fan creure a la població que són gent dolenta que no busca la reinserció”.

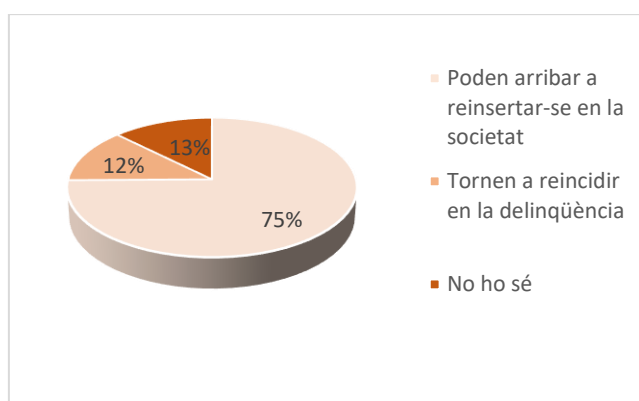
Després trobem altres respostes que coincideixen amb el significat, però estan escrites amb diferents paraules: “Quan algú ingressa en algun centre de justícia, automàticament se'l titlla de delinqüent, sense tenir en compte altres factors que han estat determinants en la seva vida”. O “El principal es que sempre son joves conflictius, i a vegades simplement necessites saber el perquè han fet el que han fet.” Aquestes últimes respostes corroboren l'esmentat anteriorment, hi ha gent que no té la suficient empatia i que no reflexiona més enllà del que veu, i d'aquesta manera és molt fàcil jutjar i etiquetar als demés.

Altres respostes han sigut paraules: “racisme”, “por, rebuig”, “comportament”, “nacionalitat”, “agressivitat”, “delinqüents”, “manca d'educació”, “estètica agressiva”, “tornaran a reincidir”, “cultures diferents”, “violència, drogues”, “immigrants”,

“perillosos, conflictius”, “se’ls jutja sense conèixer”, “la raça, la classe social baixa”, “qüestions de ètnia, cultura i religió”.

De totes les respostes obtingudes, les que més s’han repetit són delinqüents, que si ho han fet un cop tornaran a caure, i despès tot el tema de racisme, cultura i religió. Hi ha una resposta que diu “La nostra societat, per desgràcia, és bastant classista i racista”. Mentre vivim en la societat en la que estem i no hi hagi cap tipus de canvi, el racisme, a ple segle XXI, segueix estant en vigor i es continuen veient episodis preocupants i angoixosos, i despès de veure que més de la meitat de respostes van relacionades amb el tema, se sustenta la situació envers el racisme.

Gràfic 9: Segons el que tu penses, els joves quan surten...

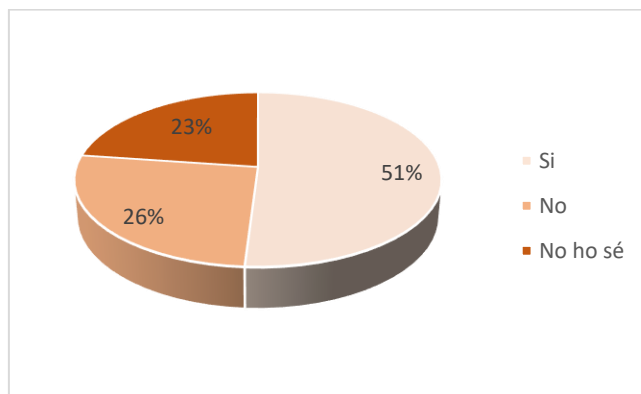

Font: Elaboració pròpia

Per tal d’indagar més sobre els pensaments i les opinions de les persones, es va realitzar la pregunta del gràfic 9 per veure exactament quins pronunciaments es tenien.

Segons les respostes obtingudes, es pot observar com la majoria de persones pensen que els joves quan surten d’un CE poden arribar a reinserir-se en la societat amb un 75%, percentatge molt elevat. I amb un percentatge minoritari (12%), trobem aquelles persones que pensen que quan surten tornen a reincidir en la delinqüència.

Gràfic 10: Creus que la tipologia de delictes que han comès pot influir en la teua resposta anterior?

Font: Elaboració pròpia

Un 51% de persones, pensen que la tipologia del delictes sí que influeix en el que han respòs en la pregunta anterior, és a dir, que es reinsereixin a la societat o que reincideixin en la delinqüència, un factor important i destacable és el tipus de delictes que han comès. Un 23% no sap si pot influir o no i un 26% pensa que la tipologia de delictes no influeix en que es reinsereixin o delinqueixin.

- Si has respòs afirmativament, per què creus que el delictes pot influir?

Amb relació a les respostes obtingudes en el gràfic 10 i el resultat de què un 51% va respondre que la tipologia de delictes que han comès pot influir en que quan els joves surten del CE reincideixin o es reinsereixin en la societat, es va preguntar que les persones que van respondre afirmativament argumentessin el perquè creien que el delictes podia influir. Una part dels participants feia la comparativa amb la presó:

“Per la mateixa raó per la que les condemnes de la presó són més llargues o més curtes depenent del delictes. L'objectiu de la presó és (o hauria de ser) reinserir a algú en la societat, que és el mateix que busquen aquests centres. La diferència és que en aquests centres només pots estar fins als 18 anys i és bastant probable que no hagi tingut la suficient rehabilitació i encara així hagi de sortir per l'edat. De manera que, segons el que hagin fet, puc considerar que poden ser reinserits o no.”

Altres feien al·lusió a què depenia de si es cometia el delictes per raó de necessitat o per altres detonants:

“Hi ha delictes de molts graus diferents i persones amb condicions molt diferents. Una persona que per exemple roba per alimentar a la seva família es 100% capaç de reincidir-se perquè segons els meus ulls va ser per supervivència i no hauria d'haver estat penat en primer moment perquè l'estat hauria d'assegurar-se de que ningú es trobes mai en aquesta situació”.

“Hi ha molts tipus de delictes i de diferents gravetats. No és el mateix que un jove robi per poder menjar, que ho faci per oci o maldat pura.”

D'altra banda, hi havia una part de la mostra que potenciava l'actitud i la manera de ser del mateix jove, per el que ha passat i per la situació que té en el seu entorn, les condicions del seu passat i la seva estada al centre:

“Més que el delicte que hagin comès crec que el rectificar o no té molt a veure amb com és la persona i en com hagi decidit aprofitar el temps que ha estat en el centre. Si ha decidit canviar la forma de pensar o si se li han ofert ajudes no tant a nivell legal sinó si ha rebut ajuda i confiança en un canvi per part de la família i amistats”.

“Perquè el delicte condiciona el temps que estaràs al centre, i el temps que estiguin al centre crec que influeix molt en la possibilitat de reinserció o de tornar a delinquir”.

I per últim, la globalitat de les respostes anaven pel criteri de la gravetat del delicte:

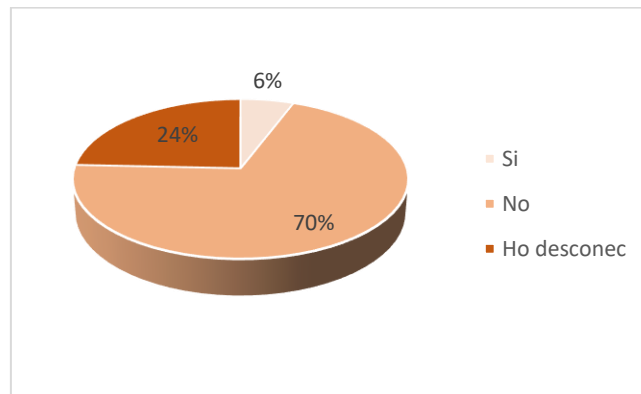
“Com en un adult, una conducta agressiva es pot treballar. Quan hi ha delicte d'assassinat inclús jo que critico l'estigma considero que si no es treballa molt bé, la conducta de la persona pot seguir latent dins”.

“No es el mateix un delicte sense violència que amb. O un delicte menor que un major, també la situació en la que es trobava el jove i l'estat de salut mental”.

“En funció del delicte que siguin capaços de cometre, i de la gravetat d'aquest, considero que poden tenir més possibilitats de reincidir”.

Per línies generals es contempla que hi ha qui relaciona molt la tipologia de delicte en si es torna a reincidir o no, i d'altres que pensen que el que influeix en la reincidència no és tant el delicte comès, sinó els factors de risc i de protecció que presenta cada jove.

Gràfic 11: Consideres que socialment disposem de suficients recursos per facilitar la reinserció dels i les joves que surten d'un Centre Educatiu?

Font: Elaboració pròpia

Per últim, trobava interessant saber si els participants d'aquest anàlisi consideren que disposem de suficients recursos, socialment parlant, per facilitar la reinserció dels i les joves que surten d'un Centre Educatiu. Amb el percentatge més elevat 70% la resposta és que no, que socialment consideren que no disposem de suficients recursos per facilitar la reinserció. Contínuament se situa amb un 24% la desconeixença de saber si disposem o no de suficients recursos, i en últim lloc i amb un 6% la resposta afirmativa, tan sols aquest baix percentatge considera que si que disposem de recursos per a facilitar la reinserció.

9.2 Entrevistes

A continuació, trobem el buidatge de les entrevistes als joves. Tots ells tenen entre 16 i 17 anys, i hi ha tres que són reincidents i dos que no. El model d'entrevista el trobem a l'Annex 1, i les entrevistes completes en l'Annex 2.

Parlant de l'ingrés actual en el qual es trobaven els joves, gairebé tots coincidien en que la relació que tenien amb els companys de Mòdul era bona. Hi havia amb qui es portaven millor o pitjor però que tot era cordial. Algunes frases a destacar sobre aquesta pregunta:

“Em sento escoltats només per alguns, que són amb els que més em porto i tinc recolzament aquí dins”, “Em sento molt còmode i escoltat per tots, sobretot amb els que millor em porto”, “Em ric molt amb els “chavals””.

I l'única aportació que va ser diferent va ser la d'un noi que quan es va realitzar l'entrevista feia poc que va entrar al Mòdul i afegeix el següent: *“Fa poc que vaig arribar*

al mòdul, no m'acabo de sentir còmode perquè encara no tinc confiança amb els "chavals", però sé que en quan passi el temps em sentiré còmode i recolzat. Em porto bé amb tot el món però, "Qui vulgui problemes aquí estic!"

Seguint amb les relacions dins del centre, se'ls i va preguntar sobre el vincle i el contacte que tenien amb els educadors i educadores. La primera frase de la majoria dels joves era: "Amb alguns/es bé i amb altres no tant", i després de dir-la reien. Algunes frases que emfatitzo són les següents: "Soc molt sociable i obert i intento portar-me bé amb tots els professionals, però no sempre surt bé, no amb tots puc ser jo mateix i no tots m'entenen", "Soc molt proper amb gairebé tots/es, però hi ha algun que no tinc vincle ni relació. Sempre els hi agraeixo el que fan per nosaltres" i l'última, "Tot depèn gairebé sempre de com em senti jo i del dia que tingui, si estic trist i apagat em costa ser proper, però sinó si que ho soc. Mai falto el respecte a ningú, i per a mi això és fonamental".

Seguidament, l'èmfasi es va posar en com es veien ells en el centre. Tots van coincidir en que eren nois actius i que intentaven participar en tot el que es proposava. Un jove realçava: "amb intenció d'aprendre moltes coses noves", i un altre deia: "Considero que soc actiu i participatiu en tot el que puc, quan diuen de fe coses les faig, quan necessiten voluntaris soc dels primers". Quan hi ha beneficis propis en joc, es veu com la majoria intenten fer les coses bé i aportar i col·laborar, per així intentar guanyar oportunitats i avantatges en altres aspectes.

Posteriorment, desglossem la següent pregunta en joves reincidents i no reincidents, ja que es parla sobre quines coses, aspectes o actituds creuen que han millorat en relació als anteriors ingressos, i en el cas de ser el primer, quins aspectes ha pogut millorar.

Joves reincidents: El que més em va cridar l'atenció és que els tres joves van fer referència a que han après a saber amb qui ajuntar-se i amb qui no, a tenir més comunicació i a veure les coses diferents, amb més cap. Algunes de les frases rellevants: "Créixer mentalment, estar bé amb la gent. Tenir bones companyies", "He millorat el relacionar-me amb les persones. En el primer ingrés era més tímid, més tancat, i he après que la comunicació és molt important" i "He millorat molt. Soc més madur, sempre ha d'haver alguna cosa que et faci obrir els ulls. He après molt, ara veig les coses diferents, ara veig coses que abans feia i no entenia. Soc més obert de ment".

Joves no reincidents: Fan esment a que consideren que han millorat molts aspectes estant en el centre, la seva forma de pensar, la forma de ser, el com actuar, i sobretot, el pensar abans d'actuar. També ressalten el fet de la millora del consum. *“He millorat el meu consum, la meua actitud, la meua forma de pensar, ara penso les coses abans de fer-les, cosa que abans no feia”.*

En la següent pregunta que se'ls hi feia, mencionaven el que necessitaven canviar per no tenir risc a tornar a cometre accions que els portés a un nou ingrés o a transgredir la norma. Aquí tornaven a coincidir la majoria amb: *“les companyies”*, l'ambient que tenen fora. Destaco la resposta d'aquest jove: *“Em considero una persona madura però em deixo influenciar massa. Per tant, crec que el que necessito canviar és això, el tenir més personalitat i saber dir que no, no deixar-me portar tant pels demás i fer el que em vingui de gust sempre. Abans quan em deien de fer alguna cosa la feia, fos legal o no. A vegades em costa molt dir que no”.* Trobo que saber identificar-ho ja es un pas molt gran, i que si ho treballes pots aconseguir millorar-ho, i per sort, ell m'explicava que estant al centre s'endua aquest aprenentatge.

La segona part d'aquesta pregunta era respecte que creien que els hi havia aportat estar en un Centre Educatiu de Justícia Juvenil, i els cinc identificaven la maduresa entre d'altres aspectes: *“Estar en un centre de justícia m'ha aportat sobretot molta maduresa”, “M'ha aportat educació, maduresa, i el tenir motivació per aconseguir les coses que vull”.* Molts s'enduen aprenentatges útils per el futur i per quan estiguin en grup, capacitats per l'autocontrol i sobretot: *“el valorar molt més les coses, aquelles coses que tenim, i que potser quan estava fora no veia l'important que eren per mi”.*

Parlant dels estudis, programes, activitats i persones que els hi estan ajudant a fer els canvis que estan assolint al centre, a qui més destaquen personalment és a la seva tutora o tutor, i als educadors/es socials, i com ells assenyalaven, sempre amb excepcions, ja que no tenien el mateix vincle amb tots. Una altra cosa que comparteixen és que els tallers i estudis els hi ajuden molt a progressar i a tenir una estabilitat, *“Ara mateix estic estudiant la ESO dins el centre, i gràcies a la motivació de tenir estudis, a la meua tutora, i als educadors/es en general, m'estan ajudant a canviar”, “M'està ajudant molt l'aula de castellà, i les activitats i dinàmiques del dia a dia”, “Aquí dins el centre estic realitzant el taller de jardineria, i junt amb la meua tutora d'abans (que ara està de baixa i tinc una altre), m'estan ajudant a canviar. El taller de jardineria m'aporta*

nous coneixements i estabilitat". Molts d'ells exalten la feina de l'equip educatiu, assenyalant que gràcies a alguns/es d'ells i elles són qui són actualment.

En quant al creixement personal, és notable en tots els joves, tots verbalitzen que si no haguessin passat per un centre de justícia al carrer estarien molt pitjor. *"Em noto molt millor que abans. Penso més les coses, les conseqüències que poden tenir. He après a tractar millor a la gent"*. Em va fer molt reflexionar aquesta frase que em va dir un jove: *"Si no hagués ingressat, potser la meva vida ara seria diferent"*, en nombrosos moments em comenten que estan a dins pensen molt les coses i li donen moltes voltes al cap, i només ells saben quines són aquestes coses i quines perspectives tenen de cada una.

Un jove reincident va fer menció a què ell considerava que en el primer ingrés va notar com va créixer més personalment, però que en aquest segon sincerament creu que no.

Totes les expectatives que es posen els nois quan parlàvem de què voldrien fer quan sortissin del centre eren molt realistes. Molts d'ells era tenir estudis o algun grau perquè els hi servís per a un futur i posar-se a treballar i guanyar diners: *"Treure'm la ESO, un cicle mig i treballar. Casar-me, independitzar-me i tenir fills jove"*. Altres volien deixar de consumir substàncies tòxiques: *"Quan surti del centre m'agradaria no fumar "porros", no drogar-me"*. I altres ho reflexionaven molt: *"Començar de 0 i pensar les coses sempre"*.

Canviant a les preguntes relacionades amb la reflexió-anàlisi personal, el que més els hi agradava d'ell mateixos no eren coses físiques sinó maneres de pensar, de veure les coses: *"Tinc bon cor, tinc bon fons, molta bondat i no soc gens envejós"*, i la personalitat que tenen. El que menys els hi agrada d'ells mateixos és molt semblant, tema drogues, mostraven penediment pels errors comesos en el passat, el no haver estat conscient dels actes abans d'entrar al centre: *"El que menys m'agrada és el no haver sigut conscient dels meus actes abans d'entrar al centre"*. I destaco aquesta frase que em va dir un jove: *"I el que menys la meva ment, la ment és la pitjor enemiga que un pot tenir"*, com hem comentat anteriorment, el pensar tant les coses és una acció que ells no ho acaben de portar del tot bé.

I per últim, les dues darreres preguntes tractaven sobre les relacions que tenien amb les seves famílies i amb els seus amics/gues. Quan parlem de reinserció social, el paper

que tenen les famílies i l'entorn més proper és imprescindible, ja que si les relacions interpersonals que té el jove intern són sanes i fortes, un cop surti en llibertat, rebrà un suport essencial i necessari per a que se senti amb forces de millorar i continuar endavant pel bon camí i sense temptacions de caure en l'error altre cop.

Tots recalquen la importància de tenir visites dels familiars cada setmana per tal de tenir la fortalesa i l'energia per mantenir-se resilents i amb un enfocament positiu. Aquestes són algunes de les frases que em van dir els joves: *“Amb tota la meva família tinc una relació immillorable, menys amb un germà meu. El jove em va explicar que no tenia una bona relació amb ell per coses del passat, però que preferia no parlar-ne”, “Tinc una família espectacular i estupenda, no la canviaria per res, són la meva vida, la meva neboda i el meu germà petit em donen la vida” i “La meva mare és la meva millor amiga. Em preocupen els meus avis, que ja son grans i em fa por perdre'ls”.*

Com podem observar, tots tenen bona relació i manifesten que són el millor que tenen. Són un pilar fonamental i significatiu per a ells, i és important que enforteixin el vincle i no es trenqui ni disminueixi per tal de progressar positivament.

Canviant a les relacions amb el grup d'iguals, la cosa canvia considerablement: *“Tenia amics abans d'entrar, però ara no vull. Només considero amic meu a una persona, i amb ell a la fi del món”, “Traïdors, el meu amic soc jo mateix. No s'han enrecordat de mi en els mals moments. La paraula amicitat queda molt gran”, “Els meus amics de veritat són com els meus germans, però en tinc molts pocs, en aquesta vida no es pot comptar amb tothom, hi ha molt poca gent lleial i de veritat”.* Englobant a tots els joves, fan evidència de que poden conèixer a molta gent, però que amics de veritat hi ha molt pocs, que quan passen coses bones molts estan al teu costat, però quan les coses no van tan bé només es queden els que veritablement ho són.

10. ANÀLISI I DISCUSSIÓ

A l'any 2017, les principals conclusions de l'estudi que el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE) ha fet sobre reincidència juvenil són les següents:

La meitat dels joves internats en centres de justícia juvenil a Catalunya tornen a delinquir quan queden en llibertat. Com bé assenyala l'article publicat per Rovira (2017) a les Notícies 324: "Un de cada dos joves internats en centres de justícia a Catalunya torna a delinquir". En aquest mateix article, s'explica que malgrat aquesta dada, la reincidència ha disminuït un 30% els últims 15 anys i les xifres són inferiors a les de la resta de l'Estat.

S'assenyala que un dels punts claus per reduir la reincidència és el seguiment dels joves quan surten d'un internament, i com s'ha anomenat en el Marc Teòric d'aquest treball, existeixen les mesures de Medi Obert que tenen la finalitat d'incidir en el procés de socialització dels menors i joves mitjançant la intervenció individualitzada en el mateix entorn on, com detalla Torra (2016), l'objectiu és l'acompanyament en el procés d'integració del menor en la comunitat, garantir l'atenció necessària i donar suport en el procés d'inserció social.

Com s'ha demostrat en estudis, la reincidència és menor que anys enrere però continua sent una dada seriosa. Arran d'això, Justícia va proposar controlar més el règim obert juvenil per evitar la reincidència, volen que el seguiment dels joves en sortir dels centres sigui més eficient i d'aquesta manera evitar que acabin sent ingressats de nou.

Un 70% dels participants consideren que no disposem de suficients recursos per facilitar la reinserció dels menors o joves al sortir d'un Centre Educatiu, i també segons les respostes obtingudes en el gràfic 7, hi ha molta desinformació del funcionament dels centres i del que passa amb els joves un cop surten. Tal i com puntualitza Torra (2016) les següents mesures judicials es duen a terme un cop el jove o menor ha sortit del centre i depenen de les seves necessitats i mesures imposades pel jutge: Tractament ambulatori, internament terapèutic, assistència a un centre de dia, permanència de cap de setmana, llibertat vigilada, convivència amb una altra persona, família o grup educatiu, prestacions en benefici de la comunitat i tasques socioeducatives. L'objectiu que engloba aquestes mesures és "que el menor compregui, durant la seva execució, que la col·lectivitat o determinades persones han sofert de manera injustificada unes conseqüències negatives derivades de la seva conducta" (Torra, 2016).

Segons l'Institut d'Estadística de Catalunya, a l'any 2021 en la jurisdicció de menors (14-18 anys) en tot Catalunya es van dur a terme en mesures de medi obert 3.146 intervencions, de mediació i reparació 1.806 i d'assessorament tècnic 4.592. La nota

que deixa el Departament de Justícia per aquestes dades és que les intervencions són el nombre total de casos que han estat en execució efectiva durant l'any. El número d'intervencions és superior al número de persones ateses ja que hi ha algunes que passen per més d'un programa d'intervenció durant l'any.

Canviant d'estudi i dirigint-nos al Meta Anàlisi de la Reincidència Criminal en Menors: Estudi de la Investigació Espanyola (García, Ortega i De la Fuente, 2010; Ortega et al., 2012), tenien per propòsit estimar la proporció mitjana de reincidència delictiva en menors infractors a Espanya i identificar les variables que es relacionen amb una major reincidència. Les variables personals del menor que van considerar més relacionades amb la reincidència van ser: el grup d'amics que té el jove o menor al carrer i els antecedents penals del menor o dels familiars. Els aspectes relacionats amb efectuar delictes amb violència, segons aquest estudi es deu a violència patida i a un entorn familiar de risc (és a dir, a tenir familiars que presenten consum de tòxics o problemes mentals entre d'altres aspectes). Comparant aquest estudi amb la globalitat de respostes obtingudes en el qüestionari, la mostra participant, quan s'ha preguntat sobre per què creuen que els joves o menors no són acceptats per la societat, ho relacionen amb estigmes i prejudicis, i dins d'aquests trobem el tema violència, drogues, la gent amb la que s'ajunten, el nivell de vida que porten tenint en compte l'educació. Molts cops també anomenaven la por, el fet de no confiar en ells. D'altres feien referència a que no es podia jutjar a qui no coneixem, que la gent pot arribar a canviar i que tothom es mereix segones oportunitats, i tot i així, la gent que pensava això i que sí que eren acceptats per la societat era només un 16%.

Per últim, d'aquest estudi m'agradaria ressaltar el fet de que assenyalen que la presència de treballs i anàlisis d'aquesta temàtica és molt escassa i que s'han trobat amb un seguit de limitacions. Algunes d'aquestes limitacions és la franja d'edat, ja que en moltes ocasions, els menors que delinqueixen tenen una edat propera a la majoria d'edat i, per tant, quan realitzen el seu pas per Justícia Juvenil, si tornessin a reincidir, potser ja es troben en el sistema d'Adults, i d'aquesta manera no es pot conèixer si el seu pas per Justícia Juvenil ha sigut efectiva per reduir la reincidència o no.

Seguint amb els factors de risc i de protecció, molts estudis s'enfoquen en identificar quins són els factors de risc que estan entrelaçats a la reincidència i quins factors actuen com a protectors davant d'un eventual nou comportament delictiu. En l'estudi portat a

terme per Capdevila, Ferrer i Luque (2005), detallen quins són els factors i les variables sobre la reincidència:

- Variables individuals – El gènere és una variable predictora, entenen que l'home té un major risc de reincidència que la dona. L'edat també és un factor molt destacat, si es comença el contacte amb la justícia amb poca edat es té més risc de reincidir. Suport familiar, situació socioeconòmica, recursos personals i socials que es tenen a l'abast.
- Variables psicològiques i de la salut mental – Impulsivitat, baix control, poques habilitats per resoldre problemes i actituds clarament antisocials. L'ús i abús de drogues en edat primerenca és una variable que fa que s'entenguin futures reincidències. També si hi ha hagut intents previs d'autolesions o suïcidi és un factor de risc de reincidència en els joves que finalitzen un internament.
- Variables familiars i entorn social – Presència de maltractaments infantils o violència intrafamiliar, absència de supervisió per part dels pares o tutors legals, ambients per on es mou normalment el menor o jove.
- Variables escolars i formatives – El deficient rendiment acadèmic i la inadaptació a l'escola. Dificultats en la incorporació en el món laboral, absència d'activitats prosocials gratificants que mantinguin l'autoestima del jove i l'associació amb els iguals disocials.
- Variables penals i d'història delictiva – El fet de ser molt jove quan es té el primer contacte amb la justícia i tenir una història delictiva prèvia. Tenir antecedents o haver finalitzat una mesura d'internament són els factors de risc més elevats.

Totes aquestes variables extretes de l'estudi de *"reincidència en el delictes en la justícia de menors"*, es demostren amb dades per exemple: taxa de reincidència dels nois al desembre del 2004 25,2%, taxa de les noies 12,7%.

La taxa de reincidència general és de 30,8%, 6,4 punts per sobre de la taxa obtinguda en el primer estudi del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. En mesures de Medi Obert, tal com mostra l'estudi realitzat pels autors San Juan i Ocariz (2009), la taxa de reincidència al 2003 se situava en un 21,7%, i en mesures de llibertat vigilada del 23,8%, i en aquest estudi es torna a ressaltar les limitacions per les quals es troben a l'hora de comparar les taxes de reincidència.

Canviant a la concreció dels joves reincidents i no reincidents, els perfils generals construïts amb les variables de l'estudi de Capdevila, Ferrer i Luque (2005), els trobem

a la Figura 13. Els aspectes que es caracteritzen per cada tipus de perfil, sobretot pel perfil de jove reincident, també té molta relació amb els prejudicis i estigmatització social. Algunes respostes del qüestionari sobre els joves que havien passat per un Centre Educatiu: “estranger, sense estudis, consum drogues i alcohol, violent”, que coincideix just amb la descripció de l'estudi pels joves reincidents.

Figura 13: Perfil general dels joves reincidents i dels no reincidents

Perfil del joven reincidente	Perfil del joven no reincidente
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Es hombre ✓ Es extranjero ✓ Tiene más hermanos ✓ La edad del primer contacto con la justicia es, de media, 15 años ✓ Es consumidor de tóxicos ✓ Los que tienen problemas de salud mental están en este grupo ✓ Ha vivido ruptura de vínculos familiares ✓ Ha vivido pérdida traumática de familiares ✓ Ha sufrido maltratos físicos intrafamiliares ✓ Ha sufrido maltratos psíquicos o emocionales ✓ Hay antecedentes delictivos en la familia ✓ Hay antecedentes delictivos en la familia ✓ En la familia hay problemas graves de salud física, i/o de salud mental ✓ En la familia hay problemas de toxicomanía ✓ Es más frecuente la inestabilidad en la residencia ✓ La situación socioeconómica es insuficiente ✓ Vive en centros de menores o solo ✓ No está matriculado a nivel escolar ✓ No tiene estudios o no ha acabado l'ESO ✓ No trabaja ✓ Tiene relación con grupo disocial ✓ Si tienen pareja, esta es disocial ✓ En la causa base se le ha impuesto medidas cautelares o libertad vigilada o internamiento ✓ Comete delitos contra la propiedad ✓ En la causa base consta un delito violento ✓ Tiene antecedentes. La media es de 3,52 ✓ La media de causa en su expediente de la DGJJ es de 7,66 ✓ Continúa cometiendo hechos delictivos aunque este bajo control de la DGJJ ✓ Es más joven cuando finaliza la intervención en la justicia: 17,26 años de media. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Es mujer ✓ Es nacional ✓ Es hijo único ✓ La edad del primer contacto con la justicia es de media, 16,4 años ✓ No consume tóxicos ✓ No presenta problemas de salud mental ✓ No ha vivido ruptura de vínculo familiar ✓ No ha vivido pérdidas traumáticas de familiares ✓ No ha sufrido maltratos físicos intrafamiliares. ✓ No ha sufrido maltratos psíquicos /emocionales ✓ No hay antecedentes delictivos en la familia ✓ No hay problemas graves de salud física y/o de salud mental dentro de la familia ✓ No hay problemas de toxicomanías en la familia ✓ Hay estabilidad domiciliaria ✓ La situación socioeconómica es suficiente o alta ✓ Vive con la familia de origen ✓ Mantiene la referencia escolar ✓ Ha finalizado la ESO o tiene más formación superior ✓ Los que tienen edad para trabajar mayoritariamente se incluyen en este grupo ✓ No tienen relaciones con grupos disociales ✓ No tienen pareja o si la tiene es prosocial ✓ En la causa base se le ha aplicado mediación ✓ Cometen delitos contra la salud pública ✓ En la causa base consta un delito no violento ✓ No tienen antecedentes, o tienen menos. La media es de 1,02 ✓ La media de causa en su expediente de la DGJJ es de 2,24 ✓ No comete hechos delictivos mientras dura la actuación de la DGJJ ✓ Es más grande cuando finaliza la intervención en justicia: 17,70 años de media

Font: Capdevila, Ferrer, Luque (2005)

De la comparació entre menors reincidents i no reincidents, en l'estudi realitzat per García-España, Benítez García i Pérez (2011), s'aprecia que els joves reincidents destaquen quan la conseqüència imposada és un internament en règim tancat o semiobert. A més a més, accentuen que segons el seu estudi, els joves que reincideixen durant la minoria d'edat en contraposició dels que no ho fan, es caracteritzen per no estudiar, per tenir un comportament disruptiu a l'aula i ser problemàtic en general. Per tenir una convivència en més mesura amb la família extensa, d'acollida o institucions de protecció. Per aspectes econòmics i per tenir familiars vinculats amb la delinqüència.

El darrer ítem per analitzar es tracta de la tipologia de delictes. En el qüestionari presentat, un dels punts clau feia referència a si les persones creien que la tipologia de delictes que havia comès el jove, influïa a què quan el menor sortís del centre es poden reinserir en la societat o reincidir en la delinqüència. 105 persones de 206 van respondre que sí, que la tipologia de delictes influïa. Posteriorment, es va preguntar als que van respondre afirmativament, perquè ho creien, i la majoria apuntaven al mateix, a que si el delictes comportava violència, o si estava relacionat amb violació o assassinat, no creien en la reinserció. “En funció del delictes que siguin capaços de cometre, i de la gravetat d’aquest, considero que poden tenir més possibilitats de reincidir”, aquesta va ser una resposta que recull el que molts/es van dir, i aquestes altres també: “No hem de veure amb la mateixa gravetat els delictes en els que només hi ha danys materials als que hi ha danys personals”, “Perquè crec que les persones que cometen delictes greus és més difícil que es reinsereixin” o “Si es tracta d’un delictes lleu tot pot canviar...si parlem d’un delictes greu tot es complica”.

Figura 14: Taxa de reincidència segons els fets delictius

Agrupación de hechos delictivos	Tasa de reincidencia
Contra las personas	23,2%
Contra la libertad sexual	15,0%
Contra la propiedad	25,1%
Contra la salud pública (drogues)	7,2%
Otros delitos	19,6%

Font: Capdevila, Ferrer, Luque (2005)

En la Figura 14 es pot observar com efectivament sí que hi ha una relació entre els delictes comesos i la reincidència. En l’estudi dut a terme per Capdevila, Ferrer i Luque (2005) es demostra segons les estadístiques que els menors que han comès en la causa base un delictes violent, té major probabilitat de cometre un cop finalitzat el programa nous delictes, és a dir, són més reincidents.

Els joves o menors reincidents cometem més delictes contra la propietat, en canvi, els no reincidents ho fan contra la salut pública. Els menors més reincidents són més joves en finalitzar la causa base, i per últim, tenint en compte que el treball s’ha centrat en els Centres Educatius de Justícia Juvenil, destacar que als joves que se’ls hi ha aplicat un programa d’internament tenen un perfil amb majors probabilitats de reincidir com menors i com a adults. El temps de mitjana en què es torna a reincidir, per tota la població reincident és de 193,67 dies segons l’estudi anomenat anteriorment.

11. CONCLUSIONS

Un cop arribats a aquest punt i després d'haver dut a terme la recerca i la investigació exposada, extrauré les conclusions obtingudes més rellevants. Per començar, reprendré els objectius, tant generals com específics, per tal d'avaluar-los i explicar el procediment seguit. Seguidament, es farà referència a les hipòtesis plantejades. També, m'agradaria exposar els beneficis que m'ha aportat a mi des d'una vessant més personal i que considero que resumeixen i conclouen en breuetat tot el treball realitzat en aquests mesos.

L'objectiu general marcat prèviament és el següent: *"Identificar els principals motius pels quals els joves menors tornen a reincidir en la delinqüència un cop han passat per un règim d'internament"*. Junt amb els específics que són:

1. Exposar un marc teòric sobre Justícia Juvenil, els factors de risc, la reincidència i l'acompanyament.
2. Aprofundir en el funcionament i el sistema motivacional dels centres.
3. Analitzar els motius que influeixen en la reincidència dels joves que han complert una condemna en un centre de Justícia Juvenil.
4. Conèixer la realitat dels joves dins l'àmbit de Justícia, per tal de veure com es treballa amb els menors.
5. Crear consciència del treball professional i educatiu que es duu a terme dins els Centres Educatius de Justícia.

El primer OE, vaig creure oportú que anés relacionat amb una part més teòrica i de recerca per tal d'indagar més a fons sobre la temàtica, ja que prèviament a la realització del treball tenia uns coneixements, però s'havien de fonamentar amb molta més informació, evidències i referències. Amb aquest objectiu em vaig començar a apropar més en profunditat a l'àmbit gràcies tant a la realització de les pràctiques al Centre Educatiu Can Llupià, com per altra banda a la investigació pròpia i individual.

L'OE 2, també va relacionat amb una part més teòrica de funcionaments i sistemes que utilitzen en aquests centres, ja que vaig considerar que era fonamental per complementar l'elaboració del marc teòric i la part més jurídica d'aquest, per englobar tots els aspectes i els detalls rellevants.

Els dos següents OE, el 3 i el 4 ja s'enfoquen cap a una vessant més pràctica. Per tal d'identificar i analitzar els motius que influeixen en la reincidència, es van realitzar diferents entrevistes a joves reincidents i no reincidents per veure els diferents factors

que podien destacar de cadascun, i amb aquests, relacionar-los amb el marc teòric i afirmar i determinar els veritables factors influents.

Per últim, l'OE 5 va més encaminat al qüestionari que es va passar per tenir una mostra sobre el que pensava la societat avui en dia envers el tema en qüestió. M'hagués agradat dedicar alguna part més del treball a la gran feina que duen a terme els professionals dins els Centres Educatius de Justícia Juvenil, per tal de conscienciar sobre la importància d'aquestes professions, però així i tot, també s'exposa el treball professional i educatiu tant en la part teòrica com en les entrevistes.

Considero que els Objectius Específics s'han assolit amb èxit després de fer aquesta petita avaluació desenvolupament individualitzat. S'ha realitzat una investigació teòrica elaborada i precisa, que ha fet que s'arribés a adquirir i obtenir un coneixement ampli i voluminós sobre la realitat tractada.

Seguint amb la finalitat de la recerca, la principal a assolir es tractava d'identificar els factors de risc que fan reincidir en la delinqüència a la població juvenil masculina. Obtenir informació sobre la justícia en menors d'edat per apropar-me a la part més teòrica i treure conclusions i resultats de la part més pràctica.

Les hipòtesis plantejades i exposades en l'apartat 6, les quals es van construir partint de la pregunta inicial del treball final de grau i de l'objectiu general, després de dur a terme l'anàlisi complet i l'exploració, es pot dir que són correctes.

S'ha pogut identificar aquells factors i motius pels quals els menors tornen a reincidir en la delinqüència un cop han passat per un règim d'internament, que en forma de conclusió, els principals serien:

- Relació amb joves dissocials, és a dir, les companyies que tenen els joves o menors al carrer, entorn marginal.
- Maltractament familiar, violència intrafamiliar, créixer en una estructura familiar diferent a la convencional, delinqüència en la família, drogodependència en la família i desprotecció i poc vincle del menor amb els seus pares o tutors legals.
- Fracàs i abandonament escolar, desocupació i poques oportunitats laborals o formatives.
- Començar en edat prematura a tenir contacte amb la justícia, actituds antisocials per part del menor, abús de substàncies i fàcil accés a elles, molta impulsivitat i poc autocontrol.

Ha arribat l'hora de concloure aquest treball, amb una part més personal i subjectiva.

Després d'estar amb tant contacte amb la temàtica de Justícia Juvenil, tant a les pràctiques de 4t curs com en aquest treball, em sento plena de nous aprenentatges i nous coneixements, en els que estic segura que em seran molt útils pel meu futur, ja que ara més que mai, m'encantaria especialitzar-me dins de la professió de l'Educació Social, en la Justícia i l'execució penal.

La societat actual tracta aquest tema com un tema tabú, en el que, pel que s'ha demostrat, hi ha molt poca informació, i la informació que es té a l'abast no beneficia a aquest col·lectiu. Els prejudicis i l'estigmatització social està molt present a dia d'avui i s'hauria de fer consciència del que realment hi ha darrere d'aquesta realitat i d'aquests centres. He de dir que la meva percepció abans i després de la realització de pràctiques ha canviat molt gràcies a viure-ho en primera persona.

Crec en un bon treball educatiu amb tots els menors, crec en la reinserció per aquells joves que veritablement vulguin fer el canvi, i crec que en un futur pròxim, si es treballa encara més el seguiment un cop el jove surt del règim d'internament, la taxa de reincidència serà mínima i molt favorable pels joves. És molt necessari prevenir i intervenir amb aquesta població, per tal que la delinqüència juvenil no augmenti.

Per acabar, em quedo i finalitzo amb aquesta frase: *"no està malament tornar a començar"*.

12. BIBLIOGRAFIA

Alba, A. (2019-2020). *Execució de les mesures i la Justícia Juvenil a Catalunya. Sistema Penal Juvenil*. Universitat Pompeu Fabra.

Álvarez, J., Díez, P. (2009). *Los efectos psicosociales de la pena de prisión*. Valencia: Tirant lo Blanch.

Aragonès, P i Ciuró, L (2021). *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. Reestructuració del Departament de Justícia. [DECRET 258/2021, de 22 de juny, de reestructuració del Departament de Justícia. \(gencat.cat\)](https://www.gencat.cat/diari/2021/06/22/2582021-de-22-de-juny-de-reestructuracio-del-departament-de-justicia)

Àrea de Medi Obert i Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil. (2013). *Projecte Tècnic de Medi Obert* (1a ed.). Generalitat de Catalunya- Departament de Justícia.

Arribas, M., Robles, J. (2005). *La Llei de responsabilitat penal del menor i el paper del psicòleg i la mediació en la llei 5/2000*. Universitat Complutense de Madrid. *Psicopatologia Clínica, Legal i Forense*, Vol.5., 2005, pp 31-55. <https://www.masterforense.com/pdf/2005/2005art2.pdf>

AAVV. (2001). *El model de Justícia Juvenil a Catalunya*. Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Barrio, A., Carrasco, M., Ferrer, M., Jambrina, I., Roca, M., Torres, G. (2013). *La formación especializada de los educadores sociales en el ámbito de ejecución penal*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Blanch, M., Capdevila, M., Ferrer, M., Framis, B., Ruiz, U., Mora, J., Batlle, A., López, B. (2017). *La reincidència en la Justícia de Menors*. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Capdevila, M., Ferrer, M., Coloma, A., Mutilva, N., Arronis, O. (2011). *Taxes de reincidència 2010 de Justícia Juvenil; Actualització de la taxa de reincidència dels joves sotmesos a mesures de llibertat vigilada i internament en centre*. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Generalitat de Catalunya-Departament de Justícia. <https://docplayer.es/30530582-Taxes-de-reincidencia-2010-de-justicia-juvenil.html>

Capdevila, M., Ferrer, M., Luque, E. (2005). *La reincidència en el delicte en la justícia de menors*. Investigació pròpia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. Generalitat de Catalunya.

Diaz-maroto, Y; Villarejo, J; Feijoo Sánchez, B; Pozuelo Pérez, L. (2008). *Comentarios a la Ley reguladora de la responsabilidad penal de los menores*. Madrid: Thomson-Civitas.

Eslava, M^a., González, I., De León, C. (2017). *Definint les funcions professionals de l'educador social; Aproximació competencial*. Revista d'Educació Social. Número 24.

Especialitzada. (Departament de Justícia). Àrea d'Investigació i Formació Social i Criminològica.

Farreras, C. (2015). *La meitat dels joves que surten de Can Llupià abandonen les conductes delictives*. La Vanguardia. <https://www.lavanguardia.com/pr/vida/20150727/54434160674/mitad-jovenes-salen-can-llupia-abandonan-conductas-delictivas.html>

Ferragut, E. (2017). *Projecte d'atenció psicosocial per familiars de persones privades de llibertat*. Barcelona: Universitat Ramon Llull.

García-España, E., García, O., Benítez, M., Pérez, F. (2011). *Menors reincidents i no reincidents en el sistema de justícia juvenil andalús*. Universitat de Màlaga.

Garcia, M. (2007). *SAVRY (STRUCTURED ASSESSMENT OF VIOLENCE RISK IN YOUTH)*. Centre per el estudi i la prevenció de la delinqüència. Crimipedia.

Generalitat de Catalunya. (2022). *Dades estadístiques setmanals d'execució penal; Justícia Juvenil.* Departament de Justícia.
<https://justicia.gencat.cat/ca/departament/Estadistiques/dades-setmanals-execucio-penal/index.html>

Generalitat de Catalunya. *Normativa sectorial.* Justícia Juvenil. Departament de Justícia.
http://justicia.gencat.cat/ca/departament/Normativa/normativasectorial/justicia_juvenil/

Generalitat de Catalunya. (2012). *Valoració del risc de reincidència amb joves infractors.* Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil.
https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/07infanciaiadolescencia/temes_relacionats/jornades_treball_dgaia_2012/docs_3_maig/valoracio_risc_reincidencia.pdf

Hernández, R., Fernández, C., i Baptista, M (2014). *Metodologia de la Investigació, sisena edició.* McGrawHill Education.

Institut d'Estadística de Catalunya. (2020). *Justícia Juvenil. Menors i Joves atesos. Per sexe, edats i nacionalitat.* Generalitat de Catalunya.
<https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=895&lang=es>

Intervenció en Centres de Justícia Juvenil: Butlletí de difusió de recerques. (Abril de 2005). Num. 29. Generalitat de Catalunya. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Lafron, L. (2022). *Qüestionari digital per el meu Treball Final de Grau.* Google Forms.
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdV37LSiltedHBUJ0sj9CQj3L_tNidE037Rc0c53Dy1VMIHUA/viewform?usp=sf_link

Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors. (2021). Cap de l'Estat. <<BOE>> núm 11, de 13 de gener de 2000. Referència: BOE-A-2000-641.

Llei Orgànica 8/2015, de 22 de Juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència. (2021). Cap de l'Estat. <<BOE>> núm 175, de 23 de juliol de 2015. Referència: BOE-A-2015-8222.

Lozano-Díaz, A., Chacón-Benavente, F., & Roith, C. (2020). *Medidas educativas con menores infractores: el caso de Alemania y España.* Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, 37, 159-172. DOI: 10.7179/PSRI_2021.11

Martin, J., Cano, F., Dapena, J. (2010). *Justícia reparadora: mediació penal per adults i juvenil.* Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia. Barcelona.

Ortega, E.; García, J.; i Frías, M. (2014). *Meta-anàlisi de la reincidència criminal en menors: Estudi de la investigació espanyola.* Revista Mexicana de Psicologia, vol.31 núm.2, p. 111-123.

Ribas, M. (2017). *“Necessitem que la comunitat aculli els joves sense espantar-se”.* Barcelona: Sant Joan de Déu.

Rifà, A., Giménez-Salinas, E. (1992). *Introducció al dret penitenciari: Teoria i pràctica.* Generalitat de Catalunya. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Rovira, R. (2017). *Un de cada dos joves internats en centres de justícia a Catalunya torna a delinquir.* Notícies 324.

San Juan Guillén, C.; i Ocáriz Passevant, E. (2009). *Evaluación de la intervención educativa i análisis de la reincidencia en la Justicia de Menores en la CAPV*. Departamento de Justicia, Empleo y Seguridad Social, Gobierno Vasco.

Torra Reventós, M. (2016). *El context de la justícia juvenil a Catalunya*. Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa, 62, p. 105-122.

Valdivielso, Y. Jurisdicción de menores. (s.f.). *La personación de los menores de edad responsables penales*. Capítulo 6. Pag 411-456. [La personación procesal ante el juzgado de instrucción y de menores - Libros y Revistas - VLEX 770878905](#)